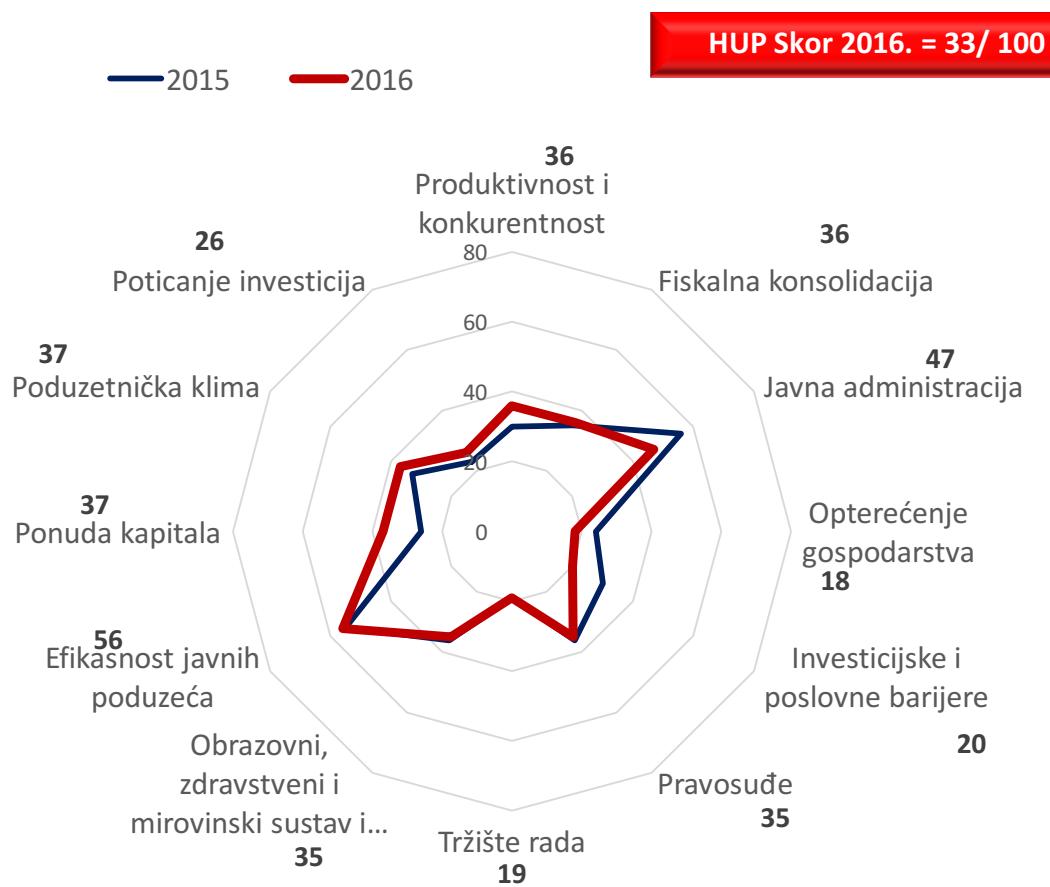

HUP Skor 2017. br. 1

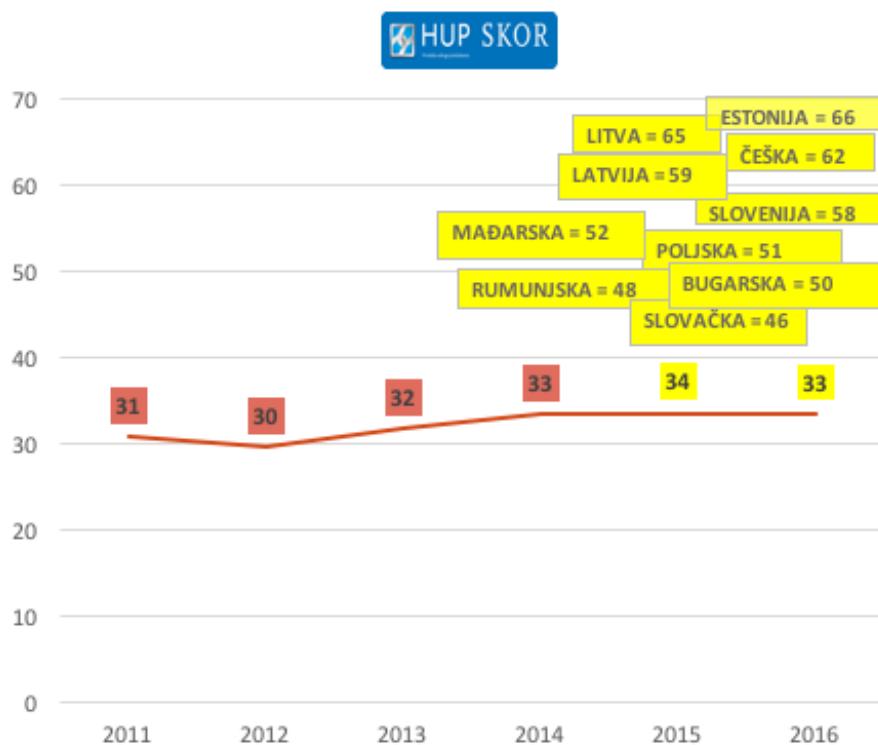

Sadržaj

Sadržaj.....	1
Sažetak	2
Uvod	4
I Produktivnost i konkurentnost.....	11
II Fiskalna konsolidacija	12
III Javna administracija	14
IV Opterećenje gospodarstva	16
V Investicijske i poslovne barijere	18
VI Pravosuđe	20
VII Tržište rada.....	21
VIII Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav	22
IX Efikasnost javnih poduzeća	24
X Ponuda kapitala.....	25
XI Poduzetnička klima	27
XII Poticanje investicija.....	29
Izdvojeno: skor za 11 zemalja Nove Europe.....	30
Preporuke za odabir prioritetsnih strukturnih promjena	32
Metodološki dodatak	35

Sažetak

HUP skor pomoću 73 pokazatelja mjeri rezultate reformi u dvanaest područja ključnih za dugoročan i održiv društveni razvoj: (1) produktivnost i konkurentnost, (2) fiskalna konsolidacija, (3) reforma javne administracije, (4) opterećenje gospodarstva, (5) otklanjanje investicijskih i poslovnih barijera,

(6) reforma pravosuđa, (7) reforme tržišta rada, (8) reforme obrazovnog, zdravstvenog i mirovinskog sustava, (9) unaprjeđenje efikasnosti javnih poduzeća, (10) ponuda kapitala, (11) poduzetnička klima i (12) poticanje investicija. Skor se računa dva puta godišnje. Skor koji je predstavljen u ovom dokumentu predstavlja konačan skor za 2016.

HUP skor kombinira vremenske serije podataka koje objavljaju Eurostat, Državni zavod za statistiku, HNB i Ministarstvo financija s komparativnim međunarodnim podacima koji se objavljaju u Doing Business IFC-a i Svjetske banke, Globalnom indeksu konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma i u drugim relevantnim međunarodnim usporedbama. Šezdeset i jedan međunarodno usporediv pokazatelj koristi se za izračun užeg skora za deset novih članica EU iz srednje i istočne Europe (slika gore). Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija određuju međunarodni okvir za usporedbu. Zbog toga skor može pasti i kada apsolutna vrijednost nekog pokazatelja raste, ako pokazatelji drugdje rastu brže. Riječ je, dakle, o relativnom pokazatelju brzine promjena.

U toku 2016. u Hrvatskoj je zabilježeno ubrzanje gospodarskoga rasta na 2,9%, od toga u zadnjem tromjesečju na 3,4%. Međutim, HUP skor ne prati gospodarski rast. Smanjenje s 34 na 33 boda označava strukturnu stagnaciju. HUP skor mjeri strukturne karakteristike i promjene, pa se neelastičnost skora na tekući gospodarski rast može tumačiti kao pokazatelj njegovog cikličkog, a to znači prolaznog karaktera, kao i rigidnosti duboke strukture gospodarstva i

institucija. Izostanak strukturnih reformi i njihovih mjerljivih učinaka postavlja pitanje održivosti aktualnog tempa rasta i razvijenosti kapaciteta za dugoročan društveni i gospodarski razvoj.

Pogoršanje skora zabilježeno je u 6 od 12 područja. Najveći pad (s 30 na 20) zabilježen je kod investicijskih i poslovnih barijera. Znatno je pogoršan inače ne tako loš skor javne administracije. Razlog leži u pogoršanju pokazatelja neovisnosti i povjerenja u institucije u sustavu World Governance Indicators. Pogoršao se i skor opterećenja gospodarstva, jer se fiskalna konsolidacija uglavnom odvijala preko prihodne umjesto preko rashodne strane proračuna. Iz istog razloga nije došlo do osjetnijeg poboljšanja skora fiskalne konsolidacije, premda je deficit osjetno smanjen. Zanemariva smanjenja skora zabilježena su u područjima provosuđa i obrazovnog, zdravstvenog i mirovinskog sustava. Tržište rada i dalje ima najlošiji i nepromijenjen skor. Do osjetnijeg rasta skora došlo je u područjima produktivnosti i konkurentnosti, ponude kapitala i poduzetničke klime. Skor poticanja investicija također se popravio (za 3 boda), no ostao je u crvenom zbog smanjenja proizvodnih FDI.

PODRUČJE	2016	2015	
Produktivnost i konkurentnost	36	30	↑
Fiskalna konsolidacija	36	35	↑
Javna administracija	47	56	↓
Opterećenje gospodarstva	18	24	↓
Investicijske i poslovne barijere	20	30	↓
Pravosuđe	35	36	↓
Tržište rada	19	19	→
Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav i teritorijalni ustroj	35	36	↓
Efikasnost javnih poduzeća	56	55	↑
Ponuda kapitala	37	26	↑
Poduzetnička klima	37	33	↑
Poticanje investicija	26	23	↑
HUP SKOR - ukupno	33	34	↓

Uvod

Hrvatska napreduje puževim korakom. Gospodarski rast je osjetan. Sve veći udjel izvoza (i roba i usluga) u BDP-u obećava trajniji rast. Međutim, strukturni problemi ostaju i predstavljaju ozbiljnu prijetnju kapacitetima za prilagodbu u nekoj sljedećoj krizi. Stagnacija HUP skora na granici između crvene i žute zone (oko vrijednosti 33-34 od maksimalnih 100 ili na polovici vrijednosti za najbolju usporedivu članicu EU - Estoniju) pokazuje stvarnost razvojne slike Hrvatske.

HUP skor detektira strukturne slabosti i ne reagira na cikličke promjene, jer je metodološki oblikovan tako da ne mjeri konjunkturu nego strukturalna obilježja gospodarstva i institucionalnog okvira te učinke strukturnih reformi. Općenito, HUP skor služi za otvaranje pitanja dugoročne održivosti rasta i kapaciteta za društveni i gospodarski razvoj.

HUP skor se mjeri na skali od 0 do 100, a mjerjenje se obavlja na temelju 73 pokazatelja gospodarskog i društvenog razvijanja grupiranih u 12 područja koja odražavaju strateške razvojne ciljeve koje zagovara HUP.

Ciljevi odnosno područja su: (1) povećanje produktivnosti i konkurentnosti, (2) fiskalna konsolidacija, (3) reforma javne administracije, (4) smanjenje opterećenja gospodarstva, (5) uklanjanje investicijskih i poslovnih barijera, (6) poboljšanje funkcioniranja pravosuđa i (7) tržišta rada, (8) reforme u obrazovnom, mirovinskom, zdravstvenom i sustavu teritorijalne organizacije, (9) povećanje efikasnosti javnih poduzeća, (10) poboljšanje ponude kapitala i (11) poduzetničke klime te (12) poticanje investicija. Pokazatelji su odabrani tako da ne mjere aktivnosti, nego rezultate. Postoji i trinaest strateški cilj HUP-a - društveni dijalog s dionicima - no realizaciju tog cilja teško je kvantificirati, pa se on ne uključuje u sustav mjerjenja.

U okviru dvanaest područja za koja se obavlja mjerjenje postoje neke dimenzije koje se ne mogu kvantificirati. Na primjer, u okviru osmog područja mjere se parametri obrazovnog, zdravstvenog i mirovinskog sustava, ali nema pouzdanog indikatora koji bi izmjerio kvalitetu teritorijalne organizacije.

U sustavu postoji 61 pokazatelj čija se vrijednost određuje na temelju rezultata usporedbi vrijednosti za Hrvatsku s vrijednostima za deset sličnih zemalja Nove Europe (EU10: Bugarska, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Skor za ostale pokazatelje koji nisu međunarodno usporedivi, ili za koje se koriste iskustveno određeni pragovi,

zavisi o tome prelaze li indikatori vrijednosti poželjnih intervala za odabrane pokazatelje. Na primjer, da bi skor rasta poprimio maksimalnu vrijednost 100, nije dovoljno da Hrvatska raste najbrže u skupini EU-10 (što ionako nije slučaj), nego stopa rasta mora prijeći prag od 4% godišnje, što istkustveno smatramo izvanrednim postignućem s obzirom na strukturne karakteristike hrvatskog gospodarstva i društva. Metodološki detalji prikazani su na kraju dokumenta.

Skorovi za usporedive pokazatelje računaju se metodom interpolacije na skali od 0 do 100. Nula je skor za najlošiju vrijednost pokazatelja među državama članicama iz skupine EU-10 ili prema ekspertno zadanoj referentnoj vrijednosti, a skor 100 se dodjeljuje za najbolju vrijednost. Prema tome, ako Hrvatska ima vrijednost pokazatelja koja je bolja ili jednaka vrijednosti pokazatelja za najbolju zemlju iz referentne skupine EU-10, ili ako je, u slučaju pokazatelja koji se ne uspoređuju, vrijednost bolja ili jednaka gornjoj vrijednosti istkustvenog intervala, skor će poprimiti vrijednost 100. Isto vrijedi i s druge strane, gdje je vrijednost skora jednaka nuli. Skor za međuvrijednosti računa se metodom linearne interpolacije na temelju vrijednosti pokazatelja.

Primjer: u ovom izdanju HUP skora došlo je do pogoršanja skora investicijskih i poslovnih barijera, između ostalog, zbog rasta troška pokretanja posla s 3,4% na 7,3% dohotka po stanovniku. To je posljedica primjene javnobilježničkih tarifa u slučaju osnivanja društva s ograničenom odgovornošću. Skor ovog pokazatelja zbog toga se smanjio sa 72 na 40 bodova. 40 je jednak udaljeno od 0 i 100, kao što je 7,3% udaljeno od 0%, što je najmanji trošak koji se bilježi u Sloveniji, i 12,1%, što je najveći trošak koji je zabilježen u Poljskoj. Prema tome, skorovi mjere relativnu udaljenost vrijednosti pokazatelja za Hrvatsku od najboljih i najlošijih vrijednosti za zemlje iz skupine EU10. Uvijek treba imati na umu da je skor pokazatelj relativnog uspjeha koji možemo tumačiti kao mjeru međunarodne konkurentnosti.

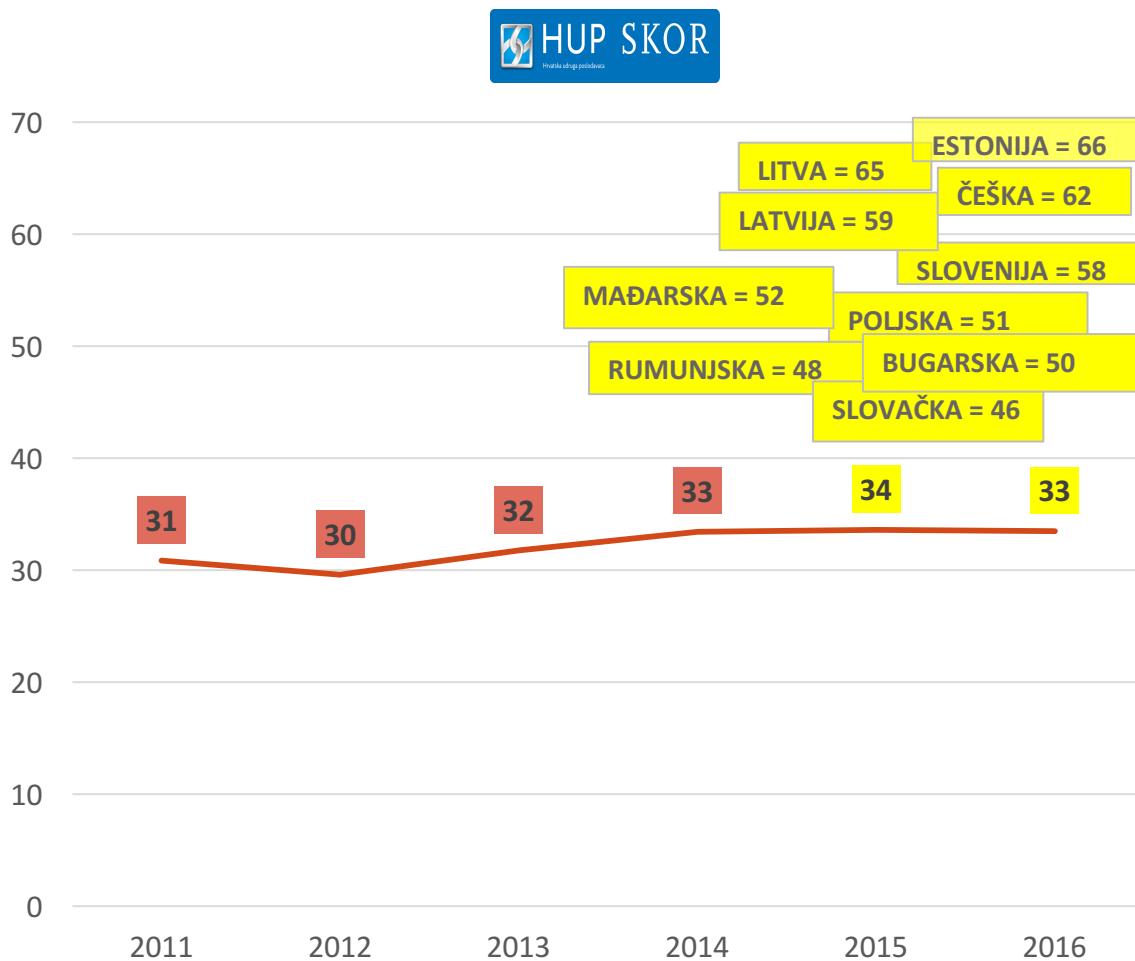
Mjerenje HUP skora provodi se dva puta godišnje. Pri mjerenu u svibnju većina podataka odnosi se na kraj prethodne godine, pa se taj skor stoga smatra završnim za proteklu godinu. Podložan je naknadnim revizijama u mjeri u kojoj se metodologija naknadno izmijenila ili se izvorni statistički podaci revidiraju unatrag. Dosadašnje iskustvo u računanju skora pokazuje da naknadne revizije nemaju značajan učinak na ukupan skor; uglavnom je riječ o promjenama unutar jednoga boda.

Izvori podataka su Državni zavod za statistiku, HNB, Ministarstvo financija, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje te Eurostat, a koriste se i sustavi mjerena institucionalne kvalitete, poput World Governance Indicators te Doing Business pokazatelja Svjetske banke i IFC-a, i Global Competitiveness Index Svjetskog gospodarskog foruma. U izračun ulaze i specijalizirani sustavi mjerena za pojedina područja poput Global Entrepreneurship Monitor-a koji mjeri poduzetničku aktivnost i Transparency International indeksa percepcije korupcije. HUP skor dodaje još neke izvore podataka - poput podataka iz finansijskih izvještaja poduzeća – i povezuje ih tako da mjeri realizaciju ciljeva koje zagovara HUP.

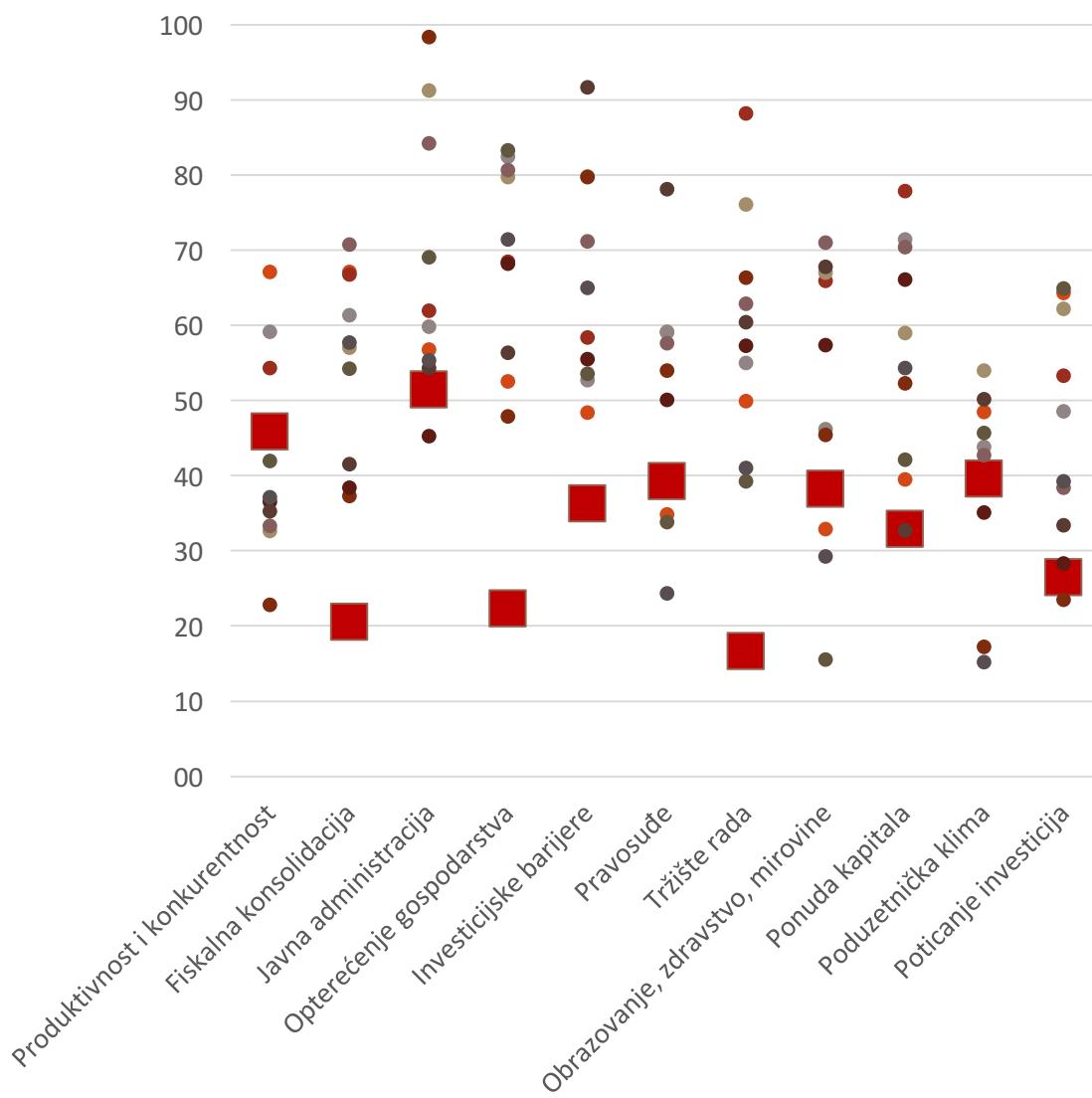
Rezultat pokazuje da Hrvatska dramatično zaostaje za državama članicama EU iz srednje i istočne Europe (EU10) s kojima dijeli geografiju, povijest i razvojni zaostatak za Zapadnom Europom. Osobito zabrinjava što je hrvatski skor lošiji od skorova za zemlje koje su još uvijek slabije razvijene od Hrvatske (Bugarska, Rumunjska). Ta mjera zaostatka objašnjava zašto nas spomenute zemlje sustižu u razvojnom smislu.

Rezultat bi trebao zvoniti kao alarm za uzbunu. Alarm bi trebao prenuti svakoga tko je eventualno pomislio da rast 2015. i 2016. predstavlja indikator gospodarske snage, dobrih izgleda za budućnost i odlaska kriznih vremena u daleku prošlost.

Poziv na buđenje koji odašilje skor treba tumačiti kao naznaku da aktualni impuls rasta ima ciklički, dakle, prolazan karakter, dok dubine gospodarske i institucionalne strukture zbog izostanka reformi ostaju slabe. Alarm je važan, jer Hrvatska je umorna od apsolutnog i relativnog zaostajanja, pa donju sliku treba tumačiti kao poziv na buđenje i motivaciju da Hrvatska na slici zauzme mjesto koje joj prema potencijalima pripada.

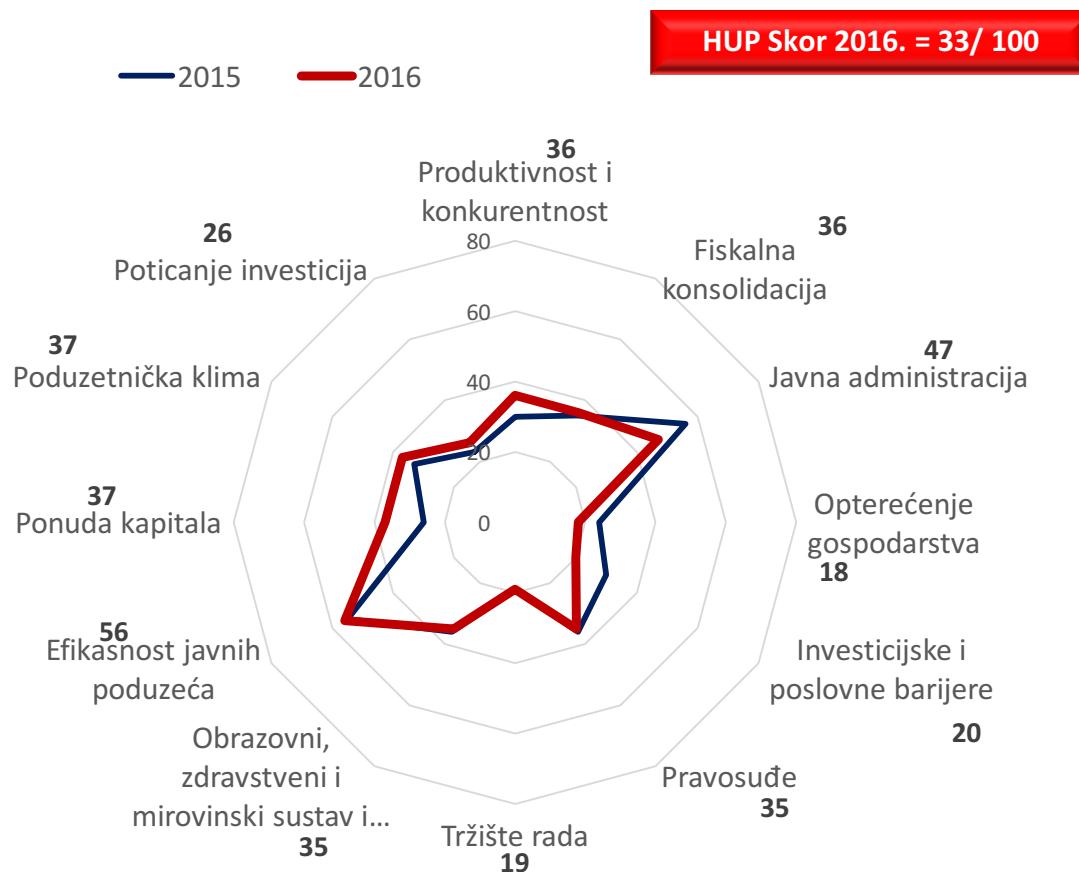

Usporedivi skorovi se računaju za 11 od 12 područja, jer nema podataka za usporedbu efikasnosti državnih poduzeća. Hrvatski skorovi (veliki crveni kvadrat) pozicioniraju se u donjem dijelu slike na kojoj su podaci za ostale zemlje prikazani kao točke u raznim bojama. Hrvatska ima minimalnu vrijednost za skorove fiskalne konsolidacije, opterećenja gospodarstva, investicijske barijere i tržište rada. Blizu je minimuma za područja poticanja investicija i ponude kapitala. Pozicionirana je bliže sredini za skorove produktivnosti i konkurentnosti, pravosuđa, poduzetničke klime te obrazovanja, zdravstva i mirovina.

Na temelju usporedbe skorova po područjima 2015. i 2016. u paukovoj mreži (uočite pomak crvene linije lijevo gore) treba uočiti da:

1. niti jedan skor za 12 područja ne prelazi 2/3 maksimalne vrijednosti, što znači da Hrvatska nema izrazitu konkurenčku prednost u nekom području;
2. svi skorovi su relativno slabi i vrlo se malo mijenjaju, što ukazuje na struktturnu stagnaciju koja je zahvatila sva područja društvenog i gospodarskog života;
3. najveći napredak ostvarili su skorovi produktivnosti i konkurenčnosti (+6), poticanja investicija (+3), poduzetničke klime (+4) i ponude kapitala (+11);
4. najveća pogoršanja su se dogodila u područjima javne administracije (-9), kod investicijskih i poslovnih barijera (-10), te kod opterećenja gospodarstva (-6);
5. Skor fiskalne konsolidacije prešao je iz crvene u žutu zonu još prošle godine, ali je unatoč velikom smanjenju deficitu vrlo malo napredovao zbog rasta omjera javnih prihoda i BDP-a (prihodna fiskalna konsolidacija čija je održivost upitna);
6. Tržište rada ostaje najkritičnije područje zbog niskih stopa aktivnosti i visokih stopa nezaposlenosti svih kategorija radne snage, osobito mladih i dugotrajno nezaposlenih.

Postoji pogled na skor, koji pokazuje određeni napredak. Broj crvenih područja se smanjio sa 7 2015. na 4 2016. Pogoršanja su se dogodila u okviru područja koja su i inače bila kritična, u crvenom.

PODRUČJE	2016	2015	
Produktivnost i konkurentnost	36	30	↑
Fiskalna konsolidacija	36	35	↑
Javna administracija	47	56	↓
Opterećenje gospodarstva	18	24	↓
Investicijske i poslovne barijere	20	30	↓
Pravosuđe	35	36	↓
Tržište rada	19	19	→
Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav i teritorijalni ustroj	35	36	↓
Efikasnost javnih poduzeća	56	55	↑
Ponuda kapitala	37	26	↑
Poduzetnička klima	37	33	↑
Poticanje investicija	26	23	↑
HUP SKOR - ukupno	33	34	↓

Međutim, pogled na pojedine indikatore pokazuje da promjene uistinu nisu značajne. Broj indikatora u crvenom i zelenom povećao se za jedan, jer se broj indikatora u žutom smanjio za dva.

	Crveno (0-33,3)	Žuto (33,3- 66,6)	Zeleno (66,6- 100)	Ukupan broj indikatora
Skor 2016.	40	20	13	73
Skor 2015.	39	22	12	73
Skor 2014.	42	22	9	73
Skor 2013.	40	23	10	73
Skor 2012.	42	22	9	73
Skor 2011.	41	22	10	73

Preostaje objasniti promjene po područjima. Što je uzrokovalo poboljšanje skora produktivnosti i konkurentnosti? Zašto su se vrijednosti skorova za javnu administraciju i investicijske i poslovne barijere toliko pogoršali? U nastavku se prikazuju detaljni rezultati za pojedina područja. Potom se izvode preporuke za prioritetne reforme koje bi mogle povećati vrijednost HUP skora u budućnosti.

I Produktivnost i konkurentnost

CILJ: Povećanje produktivnosti kroz realizaciju strategije razvoja RH s naglaskom na industrijske i druge politike uklopljene u EU strategiju

Skor produktivnosti i konkurentnosti zabilježio je značajno poboljšanje za 6 bodova i prešao iz crvene u žutu zonu. Poboljšanje je posljedica rasta BDP-a (taj skor je narastao s 40 na 80 bodova), povećanja udjela izvoza u BDP-u (za 9 bodova, što je mnogo, ali omjer je još uvijek relativno nizak, pa se taj skor i dalje nalazi u crvenoj zoni) i poboljšanja relne relativne cijene električne energije u usporedbi s drugim zemljama, što je posljedica znatnog rasta ove cijene u zemljama koje su ranije imale bitno niže cijene od Hrvatske (npr. Bugarska).

Promjene produktivnosti rada (dobar skor od 89 - zeleno), udjela energije proizvedene iz obnovljivih izbora (solidan skor od 63 - žuto) i udjela izdataka za R&D (loš skor od 21 - crveno) nisu utjecale na promjenu 2016. u odnosu na 2015.

Glavni razlog zašto ukupan skor produktivnosti i konkurentnosti nije jače rastao leži u vrlo slabom rastu zaposlenosti. Podatak koji se ovdje koristi je iz Ankete o radnoj snazi koja sadrži i procjenu zaposlenosti u sivoj ekonomiji, a prema tom izvoru, broj zaposlenih u Hrvatskoj je na kraju 2016. bio 1,577 milijuna, ili svega 0,6% (za 9,000) veći nego potkraj 2015. Tako mali porast sveo je skor povećanja broja zaposlenih na nulu.

	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
I PRODUKTIVNOST I KONKURENTNOST	36	30	25	25	18	15
1 Promjena realnog BDP-a	80	40	20	0	0	0
2 Omjer izvoza i BDP-a	24	15	12	7	0	0
3 Promjena broja zaposlenih	0	40	80	40	0	0
4 Promjena produktivnosti rada	89	89	0	56	44	60
5 Promjena jediničnog troška rada	0	0	20	0	0	0
6 Udjel izdataka za istraživanja i razvoj (R&D) u BDP-u	21	21	19	14	14	13
7 Cijene plina (prilagođeno za razinu BDP p.c. PPS) € / GJ	0	3	9	13	19	0
8 Cijene električne energije (prilagođeno za razinu BDP p.c. PPS) € / KWh	52	0	5	21	36	30
9 Udjel energije proizvedene iz obnovljivih izvora u potrošnji energije	63	63	63	67	66	67

II Fiskalna konsolidacija

CILJ: Hitno smanjenje deficitu da ne prijeđe 3% BDP-a i javnog duga da ne prijeđe 60% BDP-a

Skor fiskalne konsolidacije nastavio se poboljšavati, no pomak je u 2016. simboličan (1 bod) i događa se uz veliku disperziju pokazatelja. Iako se smanjenje deficitu opće države na 0,8% BDP-a čini kao velik uspjeh, cijelovit pogled na veći broj fiskalnih indikatora pokazuje problematičnu narav hrvatskog modela fiskalne konsolidacije, zbog čega nije ostvaren veći napredak.

Poboljšanje salda (smanjenje deficitu) snažno je podiglo skor. Primarni fiskalni saldo (ukupan saldo korigiran za plaćene kamate) za 2016. je pozitivan i najbolji među promatranim zemljama Nove Europe. Otud skor 100.

Smanjila se i premija rizika (CDS Spread) i omjer javnog duga, pa su i ta dva skora zabilježila poboljšanje (iako se još uvijek nalaze u crvenoj zoni, što ukazuje na nužnost dalnjih poboljšanja).

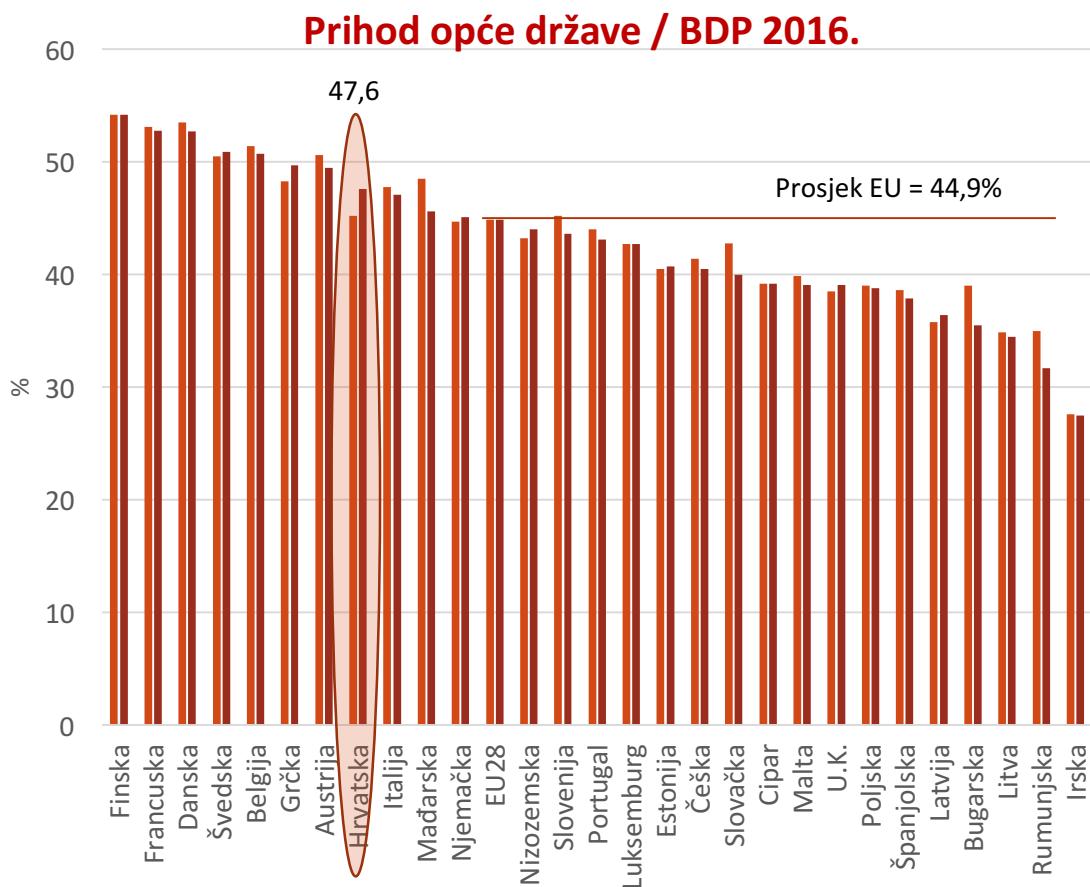
I dok dva prethodna indikatora koja rastu ali su još uvijek u crvenom služe kao upozorenje, problematična narav fiskalne konsolidacije razotkriva se u snažnom padu dva strukturalna fiskalna pokazatelja - jedan mjeri promjenu i razinu omjera prihoda opće države i BDP-a, a drugi istu tehniku mjerenja koristi za rashodnu stranu proračuna.

Skorovi od nula odnosno tri ukazuju da se fiskalna konsolidacija u Hrvatskoj događa na izrazito visokoj razini udjela prihoda i rashoda države u BDP-u (najvećoj u Novoj Europi). Osim što veličina javnog sektora na strani prihoda znači velike terete za gospodarstvo (vidjeti skor opterećenja u nastavku - podaci za 2016. ne obuhvaćaju efekte porezne reforme od 1.1.2017.), velika država na strani rashoda može značiti plodno tlo za korupciju, neefikasnost i pogreške u alokaciji resursa, što usporava dugoročni rast.

Prikazani tip fiskalne konsolidacije je upitan u pogledu dugoročnih učinaka, jer na prihodima zasnovane fiskalne konsolidacije koje nisu praćene strukturalnim reformama često ne izdrže test vremena.

		Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
II FISKALNA KONSOLIDACIJA		36	35	27	16	28	15
10 CDS "spread" (premija rizika duga države)		32	8	10	4	30	0
11 Promjena i razina omjera javnog duga i BDP-a		32	26	10	0	0	22
12 Promjena i razina omjera prihoda konsolidirane opće države i BDP-a		3	42	48	54	53	30
13 Promjena i razina omjera rashoda konsolidirane opće države i BDP-a		0	58	39	22	44	24
14 Ukupni saldo konsolidirane opće države u % BDP-a		61	0	0	0	0	11
15 Primarni saldo konsolidirane opće države u % BDP-a		100	40	28	0	14	1

Slika prikazuje omjer prihoda opće države i BDP-a koji je u Hrvatskoj 2016. u odnosu na 2015. povećan za 2,4 boda, dostigavši 47,6% BDP-a. To je osmi najveći omjer u EU, znatno veći od EU prosjeka (44,9%) i veći od prosjeka za EU10 koji se kreće oko 40%.

Izvor: Eurostat

III Javna administracija

CILJ: Manja, efikasnija, potpuno informatizirana javna administracija koja je uslužno orijentirana prema građanima i poduzetnicima i predstavlja konkurenčku prednost zemlje.

Zanemarivanje bitnih reformi počinje uzimati danak u vidu smanjenja HUP skora reformi javne administracije za čak devet bodova, čime je poništen napredak u ovom skoru iz 2014. i 2015. Hrvatska je ostala na začelju skupine zemalja Nove Europe u pogledu broja dana koji su potrebni za registraciju vlasništva nad nekretninom. Sa 62 dana, koliko je potrebno u glavnom gradu gdje se provodi mjerjenje, Hrvatska je jako daleko od Litve, gdje registracija traje 3,5 dana, ili Slovačke, gdje registracija traje 16,5 dana.

Poboljšao se skor broja dana potrebnih za pokretanje posla (broj dana je smanjen s 12 na 7), no kao što je isticano u ranijim izdanjima HUP skora, Hrvatska po ovom indikatoru oduvijek stoji solidno, te se skraćivanje broja dana za pokretanje posla nije trebalo nalaziti visoko na listi prioriteta politike.

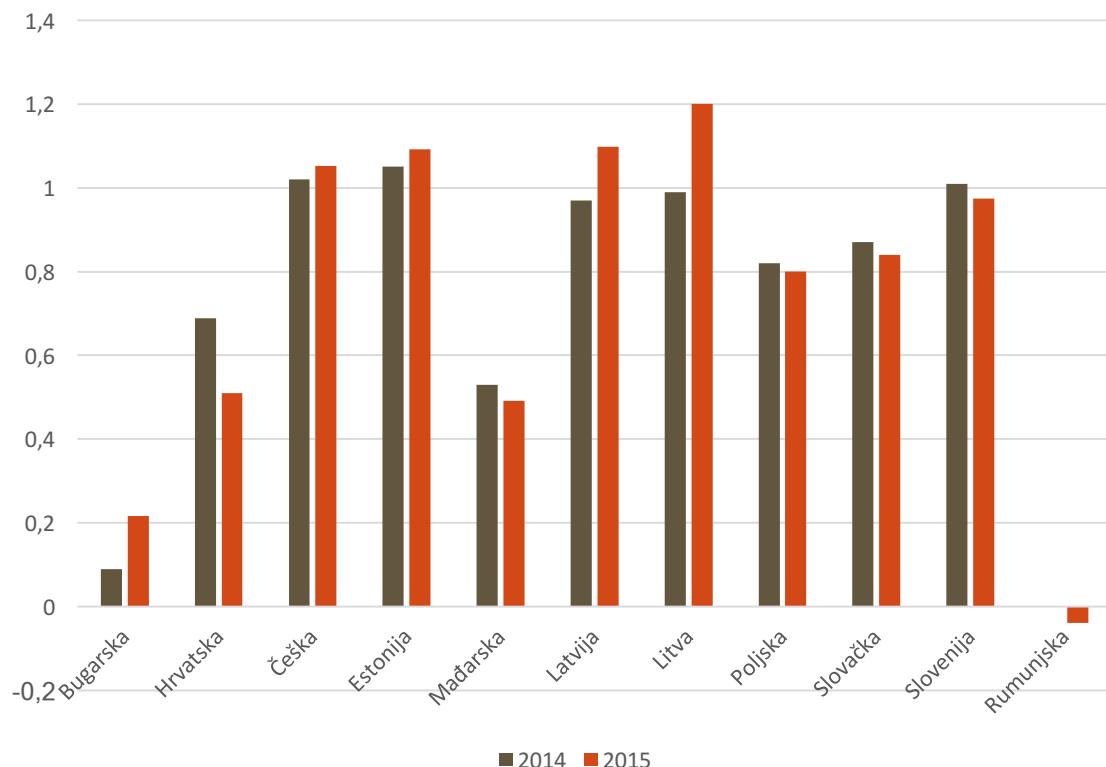
Do pogoršanja ukupnoga skora došlo je zbog naglog pada pokazatelja efektivnosti vlade. U sustavu indikatora kvalitete javnog upravljanja Svjetske banke World Governance Indicators, pokazatelj mjeri percepciju neovisnosti i povjerenja u institucije. Ispitanici očito smatraju da vladine institucije ne djeluju na efikasan i depersonilizan način, uz jednak tretman građana. Posebno zabrinjava što je skor pogoršan i zbog apsolutnog i zbog relativnog pogoršanja rezultata za Hrvatsku u usporedbi s drugim zemljama Nove Europe.

	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
III JAVNA ADMINISTRACIJA	47	56	53	44	45	41
16 Efektivnost vlade (neovisnost i povjerenje u institucije)	30	62	62	63	63	45
17 Broj dana potrebnih za pokretanje posla	90	68	57	60	62	60
18 Broj dana potrebnih za izdavanje građevinskih dozvola	86	86	50	0	0	0
19 Broj dana potrebnih za registraciju vlasništva nad nekretninom	0	0	35	35	35	52

Što je pokazatelj efektivnosti vlade, zbog kojeg je došlo do pogoršanja HUP skora reformi javne administracije?

Prema metodologiji Svjetske banke, efektivnost vlade mjeri percepciju kvalitete javnih usluga s naglaskom na kvalitetu javne administracije i stupanj njene neovisnosti od političkih pritisaka, zatim, kvalitetu procesa oblikovanja i provedbe politika, te vladinu vjerodostojnost, u smislu njezinih nastojanja da se pridržava zacrtanih politika. Vrijednosti pokazatelja kreću se od minimalnih -2,5 do maksimalnih 2,5. U Hrvatskoj je došlo do najvećeg pogoršanja među promatranim državama (pogoršanje su zabilježile još i Mađarska, Poljska, Slovenija, Slovačka i Rumunjska). Kako su pri tome narasle i minimalna vrijednost u ovoj skupini država (Bugarska se od početka mjerjenja uzima kao minimum - Rumunjska se isključuje iz izračuna zbog snažnog i sistematskog odstupanja koje ne utječe na skor), kao i maksimalna vrijednost (Litva), došlo je do znatnog pogoršanja rezultata za Hrvatsku. Treba imati na umu da se podatak za 2016. odnosi na mjerjenje u 2015. godini.

Pokazatelj efektivnosti vlade prema World Governance Indicators

Zadnji podatak za 2015. primjenjuje se u izračunu skora za 2016.

Izvor: Svjetska banka, World Governance Indicators

IV Opterećenje gospodarstva

CILJ: Fiskalnom konsolidacijom i reformama u javnom sektoru stvoriti uvjete za smanjenje poreznih stopa i ukidanje većega dijela parafiskalnih nameta.

Skor opterećenja gospodarstva nalazi se u crvenoj zoni od 2014. U 2015. i 2016. opterećenje je nastavilo rasti, najviše pod utjecajem rasta omjera prihoda konsolidirane opće države i BDP-a (prema podacima Eurostata) i omjera tekućih prihoda konsolidirane opće države i BDP-a (podaci Ministarstva financija).

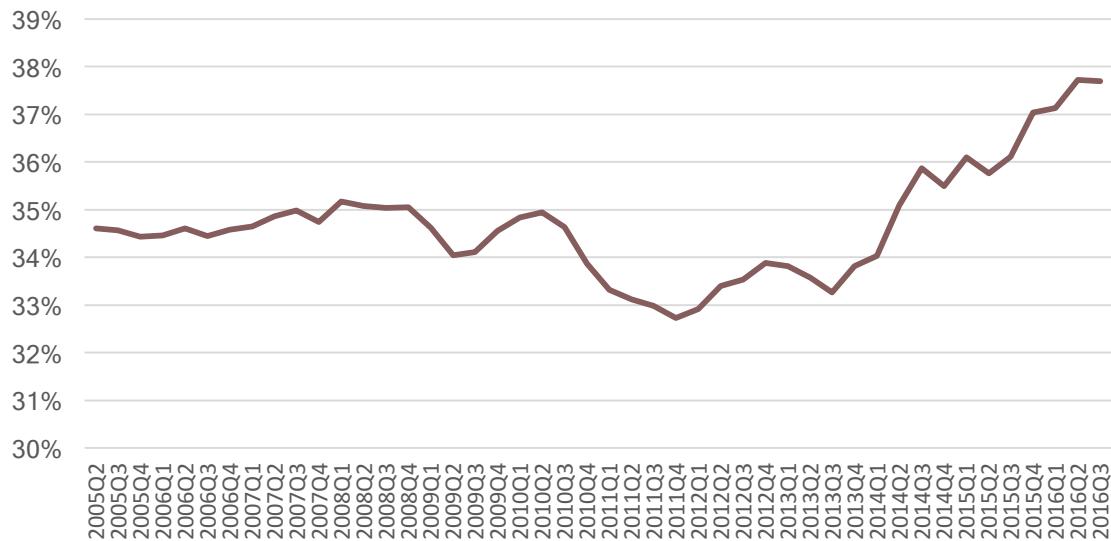
Oba omjera državnih prihoda i BDP-a bilježe razmjerno brz rast. Tekući prihodi opće države (porezi, doprinosi i tekući prihodi od prodaje) povećali su se s 33,5% u trećem tromjesečju 2012. na 37,7% u istom tromjesečju 2016. Uzrok leži u realnom rastu poreznog opterećenja u proteklih pet godina. Ono je osobito došlo do izražaja u godinama oporavka kad je poboljšana i profitabilnost sektora poduzeća te je i porez na dobit počeo znatnije doprinositi državnim prihodima.

Najjači doprinos padu skora daju Eurostatovi podaci o prihodu opće države. Skor koji je na nuli znači da Hrvatska ima najviši omjer među jedanaest država članica Nove Europe (slika na sljedećoj stranici). Osim ranije spomenutog rastućeg trenda omjera tekućih prihoda, nulti skor je uzrokovani i sve preciznijim obuhvatom sektora opće države prema metodologiji Eurostata, što znači da se tek nakon ulaska u EU pokazuje realna slika veličine sektora opće države i njegovog opterećenja za poduzeća i potrošače.

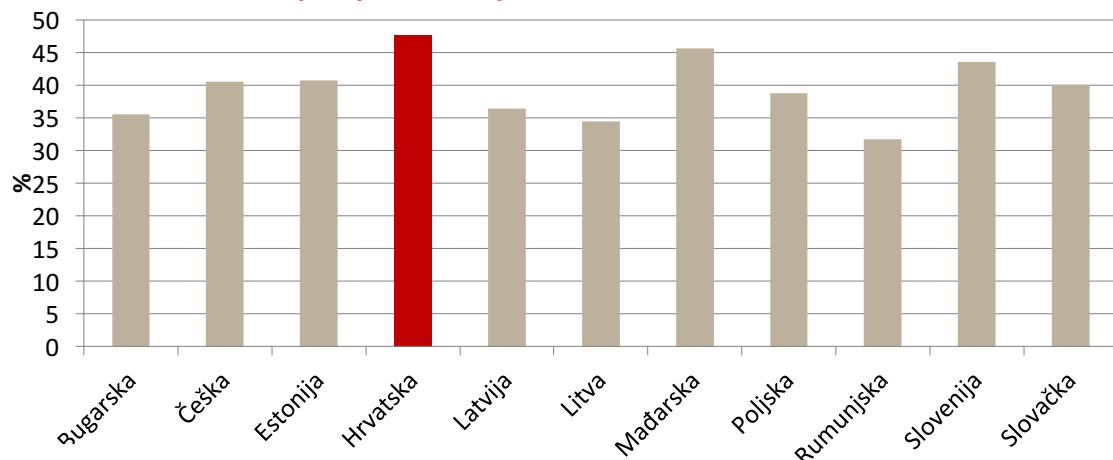
Hrvatska od ranije ima kronično slab skor broja procedura koje je potrebno obaviti za plaćanje poreza. Sliku donekle poboljšava relativno mali broj radnih dana potrebnih za ispunjenje svih poreznih obveza prema metodologiji Doing Business. To znači da brojne procedure ipak nisu odveć radno intenzivne u usporedbi s drugim zemljama. 206 radnih dana godišnje koji su potrebni za ispunjavanje poreznih obaveza manje je nego u Sloveniji, Poljskoj, Mađarskoj, Bugarskoj i Češkoj. Taj skor se blago poboljšao za tri boda u odnosu na 2015., jer je u Estoniji, koja određuje minimalan broj potrebnih dana, došlo do pogoršanja s 81 na 84 dana.

		Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
IV OPTEREĆENJE GOSPODARSTVA		18	24	32	39	37	42
20	Omjer prihoda konsolidirane opće države i BDP-a	0	24	29	30	33	36
21	Omjer tekućih prihoda konsolidirane opće države i BDP-a	3	10	25	42	41	53
22	Broj dana godišnje potrebnih za ispunjenje poreznih obveza	67	64	66	69	69	76
23	Broj procedura koje je potrebno obaviti za plaćanje poreza	0	0	8	8	0	4

Porezni i slični prihodi opće države / BDP

Ukupni prihodi opće države u % BDP-a 2014.

Izvor: Eurostat

Metodologija HUP Skora ne uzima u obzir tzv. neporezna davanja koja su se do sada veoma neprecizno mjerila. Registar ovih davanja je u ožujku 2017. preseljen u Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, gdje je i upotpunjeno. Prema stanju registra sredinom 2017. 5,2 milijardi kuna ili 1,5% BDP-a odnosi se na gospodarstvo. Dio tih nameta nije uključen u prikazane pokazatelje. Takozvani neporezni nameti se za sada neće uključivati u izračun skora, ali će se od ove godine pratiti i izvještavati o tempu njihova smanjenja s obzirom da Nacionalni program reformi 2017. određuje 20%-tно smanjenje kao cilj politike poticanja konkurentnosti.

V Investicijske i poslovne barijere

CILJ: Uklanjanje propisa za koje nema dokaza o tome da proizvode veće društvene koristi od troškova, smanjenje troškova provedbe regulacije i primjena procjena učinaka propisa.

Skor investicijskih i poslovnih barijera zabilježio je najveće pogoršanje za čak deset bodova, što posebno zabrinjava, jer se ovaj skor, koji je vrlo bitan za investicije, od ranije nalazi u crvenom.

Troškovi izdavanja građevinskih dozvola i registracije vlasništva ostali su na maksimumu, što dovodi do minimalne vrijednosti skora koji se bilježi od početka mjerena.

Srednje jaka pogoršanja skora za 17 odnosno 13 bodova zabilježena su kod broja procedura za pokretanja posla i izdavanje građevinskih dozvola. Broj procedura potrebnih za pokretanje posla povećan je sa 7 na 8, čime se Hrvatska izjednačila s Češkom koja od ranije ima najveći broj procedura. Broj procedura za izdavanje građevinskih dozvola ostao je nepromijenjen na 19, no kako je Mađarska koja je ranije determinirala maksimalan broj od 23 procedure provela reformu kojom je broj procedura smanjen na 17, sada maksimalnu vrijednost određuje Češka s 21 procedurom, te se relativan položaj Hrvatske pogoršao, iako nije bilo promjena u tom dijelu.

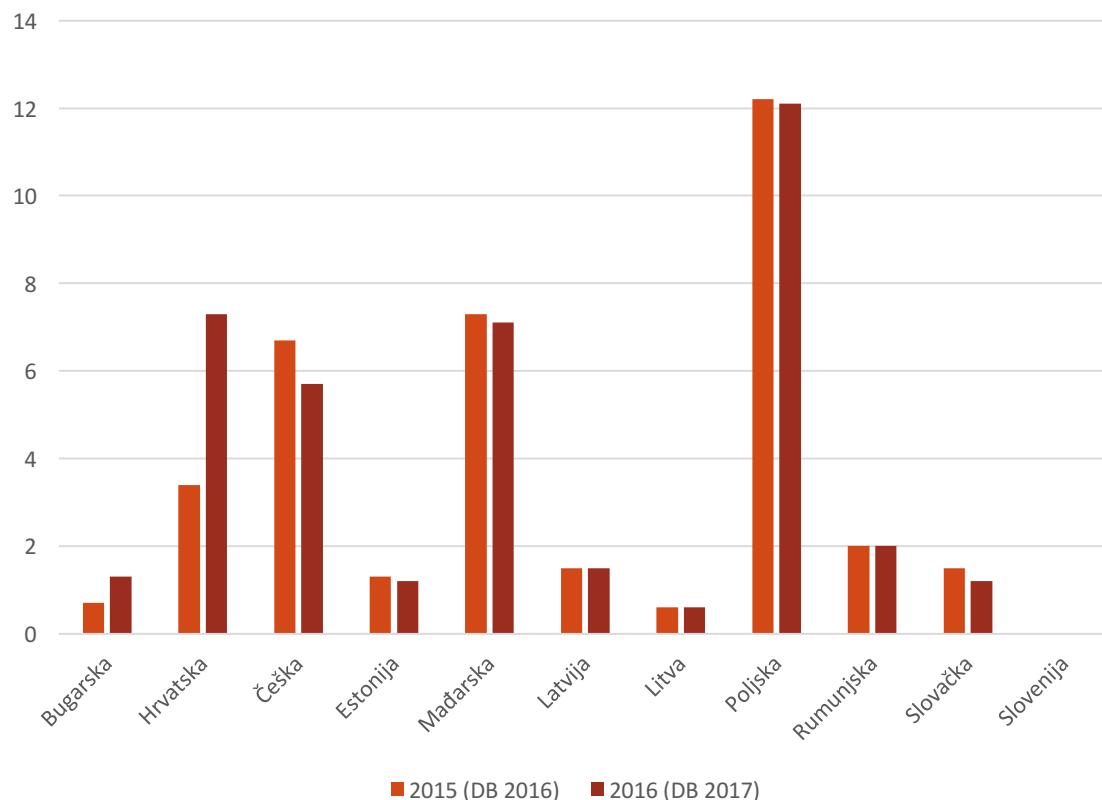
Najveći utjecaj na pogoršanje skora investicijskih i poslovnih barijera ima skor troška pokretanja posla, za čak 33 boda. Na tu je promjenu manje utjecalo smanjenje maksimalne vrijednosti s 12,2% na 12,1% za Poljsku. Puno je veći utjecaj pogoršanja podatka za Hrvatsku, jer je trošak pokretanja posla (koji ne uključuje ulog minimalnog kapitala) u 2016. povećan s 3,3% na 7,3% dohotka po stanovniku, što približno odgovara iznosu od oko 1,000 EUR.

		Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
V INVESTICIJSKE I POSLOVNE BARIJERE		20	30	31	38	41	42
24 Broj procedura potrebnih za pokretanje posla		0	17	29	43	43	43
25 Broj procedura potrebnih za izdavanje građevinskih dozvola		18	31	21	91	96	96
26 Broj procedura potrebnih za registraciju vlasništva nad nekretninom		60	60	60	60	60	60
27 Trošak pokretanja posla		40	73	73	35	50	51
28 Trošak izdavanja građevinskih dozvola		0	0	0	0	0	0
29 Trošak registracije vlasništva		0	0	0	0	0	0

Zašto je došlo do tako dramatičnog pogoršanja skora troška pokretanja posla?

Prema pokazateljima Doing Business IFC-a i Svjetske banke, trošak pokretanja posla uključuje sve troškove (osim minimalnog kapitala) koji su povezani s osnivanjem društva s ograničenom odgovornošću. Uključuju službene troškove koje propisuje država (npr. takse i naknade) i procijenjene troškove odvjetničkih i sličnih profesionalnih usluga koje su nužno povezane s pokretanjem tvrtke. Porast troška osnivanja tvrtke s 3,4% na 7,3% nacionalnog dohotka per capita povezan je s tarifnim sustavom javnobilježničke komore kojim su određene sljedeće cijene usluga: (1) 3,400HRK + PDV + 800 HRK nacrt i solemnizacija društvenog ugovora, (2) 700 HRK + PDV + 10 HRK + 100 HRK + PDV + 75 HRK po direktoru nacrt aplikacije i izjava o prihvaćanju dužnosti, (3) 30 HRK + PDV + 10 HRK izjava o nepostojanju dugova, (4) 30 HRK + PDV + 10 HRK ovjera potpisa direktora, čemu treba dodati još (5) 400 HRK sudske pristojbe. Usluge se odnose na osnivanje d.o.o., s obzirom da metodologija više ne dopušta, kao ranije, procjenu troškova osnivanja jednostavnog d.o.o.-a.

Troškovi pokretanja tvrtke u % dohotka per capita

Izvor: Doing Business

VI Pravosuđe

CILJ: Formiranjem specijaliziranih sudova, smanjivanjem troškova i drugim mjerama ubrzati i pojeftiniti sudske procese koji su od kritične važnosti za funkcioniranje gospodarstva, kao što su prisilne naplate, stečajevi i likvidacije.

Pravosuđe je od početka mjerenja HUP skora zauzimalo jednu od tri najlošije pozicije, ali je od 2015. zabilježeno poboljšanje koje je uzrokovano metodološkim promjenama u sustavu Doing Business. Jedan raniji pokazatelj zamijenjen je pokazateljem troška prisilne naplate, koji u Hrvatskoj nije visok u usporedbi s drugim zemljama. Skor se zbog toga poboljšao.

Međutim, kritična područja ostaju sva ona vezana uz rješavanje problema nesolventnosti - i trošak i vrijeme i povrat odnosno naplata iz likvidacijske odnosno stečajne mase. Prema posljednjem kriteriju Hrvatska zauzima najlošije mjesto u usporedbi s 10 država članica EU iz Nove Europe.

Također treba primijetiti da je nakon određenog napretka na ljestvici percepcije korupcije Transparency International 2015., u 2016. došlo do pada. Zbog toga je ukupan skor pravosuđa 2016. pogoršan za jedan bod u odnosu na 2015.

	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
VI PRAVOSUĐE	35	36	18	20	19	23
30 Broj dana prisilne naplate	40	33	29	29	29	51
31 Trošak prisilne naplate (novo od 2015.)	80	80	0	0	0	0
32 Vrijeme potrebno za rješavanje nesolventnosti	28	28	36	36	36	36
33 Trošak rješavanja nesolventnosti	25	25	25	21	21	21
34 Stopa povrata u slučaju rješavanja nesolventnosti	0	0	0	1	3	4
35 Indeks percepcije korupcije	28	35	19	26	22	23

VII Tržište rada

CILJ: Olakšati zapošljavanje i otpuštanje te liberalizacijom radnog vremena, minimalne plaće i drugih bitnih elemenata ugovora o radu omogućiti veću slobodu ugovaranja između radnika i poslodavaca s ciljem povećanja zaposlenosti.

Tržište rada se u HUP skoru kontinuirano potvrđuje kao kritično područje s najlošijom ocjenom. Strukturni pokazatelji aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti od početka mjerenja za Hrvatsku bilježe najlošije vrijednosti među zemljama Nove Europe. U pogledu rezultata funkcioniranja tržišta rada izlazak iz krize zasad ne ostavlja traga, ako se Hrvatska uspoređuje s drugim zemljama.

Institucionalni indikatori također su stabilni u dugom roku. Hrvatska stoji relativno dobro u pogledu fleksibilnosti određivanja plaća i kvalitete suradnje radnika i poslodavaca, dok je tržište još uvijek rigidno u pogledu lakoće zapošljavanja i otpuštanja.

Najbolji skor se postiže u pogledu promjene indeksa nominalnih jediničnih troškova rada, no vrijednost tog indikatora treba tumačiti kao posljedicu gospodarske slabosti. U 2016. još uvijek nije bilo pretjeranih pritisaka na rast plaća u odnosu na rast produktivnosti.

		Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
VII TRŽIŠTE RADA		19	19	19	18	18	22
36 Stopa aktivnosti		0	1	1	0	0	0
37 Stopa zaposlenosti		0	0	0	0	0	0
38 Stopa nezaposlenosti		0	0	0	0	7	18
39 Stopa nezaposlenosti mladih		0	0	0	0	0	0
40 Stopa dugotrajne nezaposlenosti		0	0	0	0	0	10
41 Promjena nominalnog indeksa jediničnih troškova rada		100	91	89	85	91	79
42 Indeks lakoće zapošljavanja i otpuštanja radnika		28	30	32	33	36	37
43 Indeks kvalitete suradnje radnika i poslodavaca		42	43	45	42	40	40
44 Indeks fleksibilnosti određivanja plaća		68	70	75	72	69	69

VIII Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav

CILJ: Zdravstveni, obrazovni, mirovinski i teritorijalno-politički sustav moraju se reformirati radi povećanja efikasnosti i doprinosa konkurentnosti i razvoju čitavoga društva.

Nakon što je Eurostat revidirao jedan važan indikator - udjel mladih u dobi od 15 do 24 godine starosti koji ne sudjeluju ni u svijetu obrazovanja ni u svijetu rada - prema kojem je Hrvatska ranije stajala lošije, a sada dobro stoji (s 6% oko prosjeka EU), razina skora se podigla s prosječnih 27 u proteklih nekoliko godina na 35 (iz crvene u žutu zonu). Problem je što unatoč tome nema trenda rasta skora obrazovnog, zdravstvenog i mirovinskog sustava.

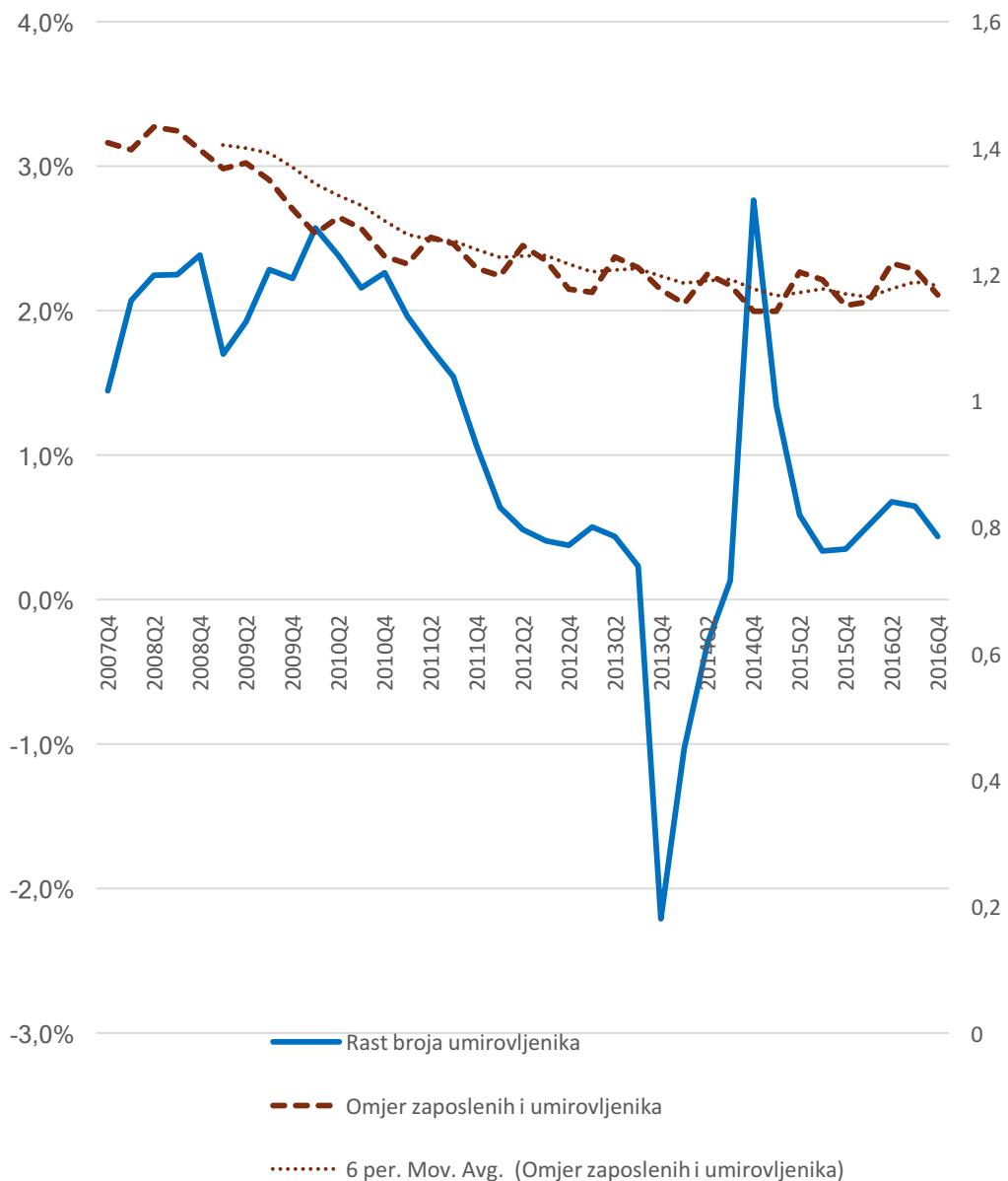
Zdravstveni indikatori bilježe bolje vrijednosti i u žutoj su zoni zbog relativno dugog očekivanog trajanja zdravog života u Hrvatskoj u usporedbi s drugim zemljama Nove Europe. Međutim, uteg koji vuče ukupan skor prema dolje je nizak udjel visokoobrazovanih u populaciji između 30 i 34 godine starosti i isto tako nizak udjel odraslih u dobi 25-64 godine koji su uključeni u obrazovne programe (indikator cjeloživotnog učenja).

U mirovinskom sustavu se i dalje bilježe blagi pomaci nabolje, no oni i dalje nisu dovoljni da se promijeni zabrinjavajući nulti skor, koji ukazuje da je mirovinski sustav strukturalno rak-rana hrvatskog gospodarstva i društva. Detaljan prikaz na sljedećoj stranici potvrđuje da je zaustavljen trend pada omjera broja zaposlenih i broja umirovljenika, koji se sada kreće oko 1,2. Međutim, nema vidljivog rasta.

S jedne strane, broj zaposlenih mjeran brojem mirovinskih osiguranika prijavljenih kod HZMO raste. S druge strane, usporen je rast broja umirovljenika, tako da je međugodišnja stopa rasta broja umirovljenika, koja je potkraj prošle godine iznosila 0,4%, bila niža od stope rasta broja osiguranika, koja se kreće između 1% i 2%. Radi se o trendovima koji ohrabruju i koji su nastali kao posljedica gospodarskoga oporavka i očito manje sklonosti prijevremenim umirovljenjima. Međutim, skor pokazuje kako je riječ o promjenama koje nisu dovoljne da bi skor ovih reformi zabilježio napredak.

	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
VIII OBRAZOVNI, ZDRAVSTVENI I MIROVINSKI SUSTAV	35	36	32	40	48	41
45 Postotak građana u dobi 30-34g. sa završenim tercijarnim obrazovanjem	12	16	25	10	5	14
46 Postotak građana u dobi 25-64g. uključenih u obrazovne programe	16	16	12	10	15	10
47 Postotak mladih u dobi 15-24 koji nisu uključeni u rad i obrazovanje	91	91	91	81	90	88
48 Očekivano trajanje zdravog života	53	53	53	52	94	74
49 Rast broja umirovljenika	40	40	0	100	40	20
50 Omjer broja zaposlenih i broja umirovljenika	0	0	0	0	0	20
51 Udjel sveukupnih starosnih mirovin u ukupnom broju	0	0	0	0	0	0

Indikatori mirovinskog sustava

Izvor: Statistička izvješća HZMO

IX Efikasnost javnih poduzeća

CILJ: Depolitizacija upravljanja, uvođenje mjerljivih kriterija efikasnosti i odgovornosti, zaustavljanje gomilanja gubitaka kod gubitaša u javnom sektoru, privatizacija i povećanje izvještavanja javnosti o poslovanju

Ciljevi upravljanja javnim i državnim tvrtkama sadrže kvalitativne elemente koje nije moguće mjeriti pomoću finansijskih izvještaja. Međutim, HUP skor efikasnosti javnih (državnih) poduzeća koristi isključivo podatke iz finansijskih izvještaja za najveće strateške državne tvrtke, što znači da treba imati u vidu limitiranu važnost odabране metode u odnosu na ciljeve.

HUP skor efikasnosti javnih poduzeća bilježi mali napredak za jedan bod. Uz malo poboljšanje ekonomičnosti, do pomaka je došlo zbog smanjenja udjela troškova osoblja i ostalih troškova u ukupnim rashodima za osamnaest najvećih strateških državnih tvrtki (bez INA-e, HAC-a i ARZ-a).

Iako je finansijski položaj državnih tvrtki nesporno poboljšan u odnosu na stanje 2011./2012., relativnu uspješnost finansijskog poslovanja treba tumačiti s oprezom, s obzirom na to da nije moguće procijeniti koliko na finansijski položaj utječu monopolske, regulatorne i druge rente koje su uobičajeno povezane s poslovanjem takvih poduzeća.

		Skor 2016.	Skor 2015	Skor 2014	Skor 2013	Skor 2012	Skor 2011
IX EFIKASNOST JAVNIH PODUZEĆA		56	55	56	56	29	34
52	Omjer dobiti i prihoda	22	24	29	42	22	24
53	Udjel troškova osoblja i ostalih troškova u rashodima	37	34	35	34	16	18
54	Omjer poduzeća koja ostvaruju dobit i gubitak	100	100	100	89	22	39
55	Ekonomičnost poslovanja - omjer prihoda i rashoda	65	62	60	60	28	34

X Ponuda kapitala

CILJ: Poreznim poticajima, deregulacijom, smanjivanjem transakcijskih troškova i drugim mjerama potrebno je povećati i proširiti ponudu kapitala na hrvatskom finansijskom tržištu, uz posebnu pažnju usmjerenu kapitalnom jačanju malih i srednjih poduzeća i povećanju dostupnosti kredita.

Ponuda kapitala je područje s najvećim napretkom u ovogodišnjem skoru (11 bodova). Međutim, zapravo se radi o povratku skora ponude kapitala na ranije zabilježene vrijednosti, nakon što je u 2015. došlo do velikog pada skora, najviše zbog zaostajanja smanjenja kamatnih stopa za drugim zemljama.

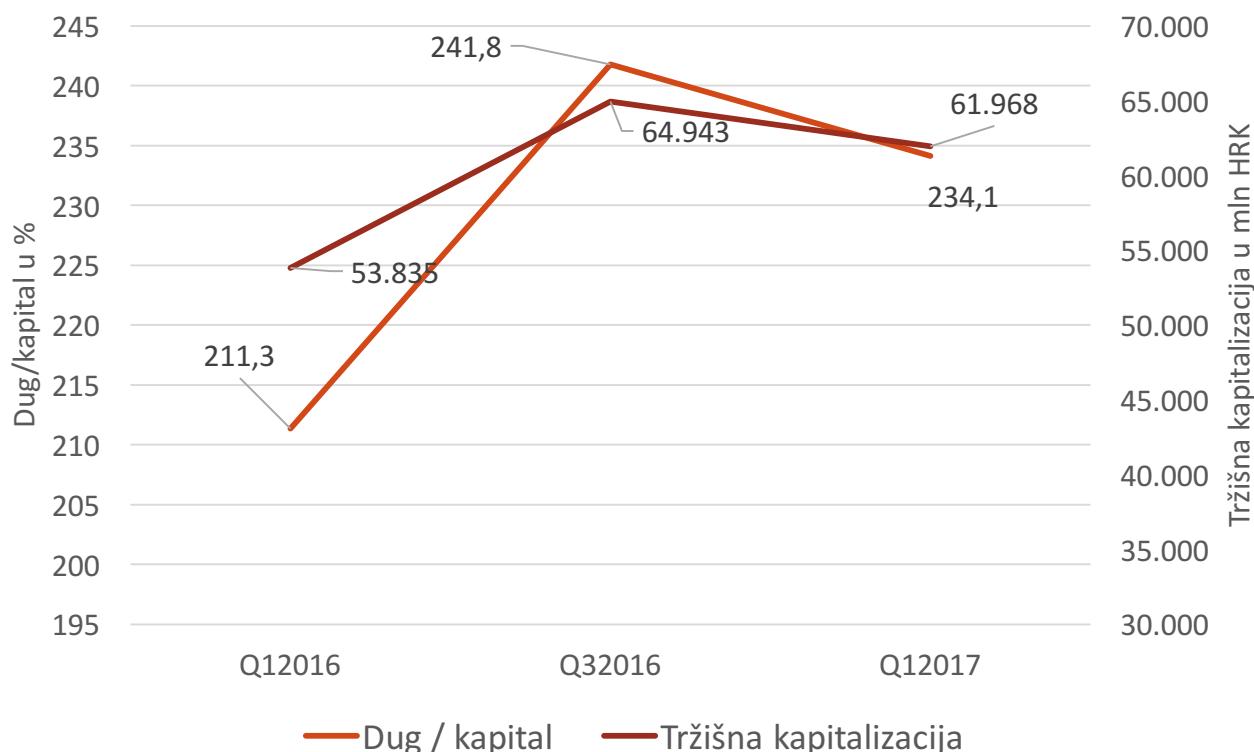
Kratkoročne kamatne stope na kredite poduzećima nastavile su uzrokovati daljnji pad skora, no njihov su učinak neutralizirale dugoročne kamatne stope na kredite poduzećima. One su počele brže konvergirati prema razinama u drugim zemljama te je skor povećan s 8 na 35. No, skorovi kratkoročnih i dugoročnih kamatnih stopa gotovo se potiru, pa razloge povećanja ukupnoga skora treba tražiti u poboljšanju skora ponude kredita poduzećima i skora zaduženosti i kapitalizacije kompanija. Skorovi institucionalnih varijabli (zaštita prava kreditora te indeksi kreditnih informacija odnosno registra) ostali su na solidnim razinama. **Najmanja raspoloživost rizičnog kapitala za rane faze rasta poduzeća ostaje kronična rak-rana skora ponude kapitala.**

Poboljšanje skora ponude kredita poduzećima objašnjava se činjenicom da je oporavak kreditiranja doveo do vrlo malog smanjenja zalihe kredita unatoč prodajama kreditnih portfelja. Zbog toga je u Hrvatskoj potkraj 2016. zabilježeno malo smanjenje stanja kredita poduzećima u bilancama kreditnih institucija u usporedbi s Rumunjskom i Slovenijom.

		Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
X PONUDA KAPITALA		37	26	39	36	36	53
56	Indeks zaštite prava kreditora	42	42	42	50	70	70
57	Indeks obuhvata kreditnih informacija	75	75	75	75	83	83
58	Indeks obuhvata kreditnog registra	100	100	100	100	100	100
59	Dostupnost rizičnog kapitala	0	0	12	17	4	7
60	Zaduženost i kapitalizacija kompanija	40	20	0	20	40	40
61	Ponuda kredita poduzećima	40	35	66	11	0	89
62	Kratkoročne kamatne stope na kredite poduzećima	0	38	65	60	60	24
63	Dugoročne kamatne stope na kredite poduzećima	35	8	23	40	40	50

Skor zaduženosti i kapitalizacije kompanija narastao je s 20 na 40 bodova jer se iza smanjenja prosječnog omjera duga i kapitala (crvena linija na donjoj slici) krije pad omjera za dvije kompanije ispod kritičnog praga od 187%. Prosječni neponderirani prosjek koeficijenta zaduženosti za 43 kompanije s dionicama izlistanima na Zagrebačkoj burzi smanjio se s 242% na oko 234%, ali kada je riječ o prosjeku treba imati na umu da se on nalazi pod utjecajem manjeg broja kompanija u graditeljstvu, brodara i Petrokemije s izrazito visokim omjerima zaduženosti. S jedne strane, radi se o standardnoj hrvatskoj bolci vezanoj uz nerazvijeno tržište kapitala, slabu raspoloživost rizičnog kapitala (prema tom pokazatelju Hrvatska je i dalje najlošije rangirana među zemljama Nove Europe) i nespremnosti vlasnika na dokapitalizacije. Tržišna kapitalizacija se smanjila u odnosu na zadnje mjerjenje za treće tromjeseče 2016. isključivo zbog pada kapitalizacije kompanija iz sastava koncerna Agrokor.

Tržišna kapitalizacija i prosječna zaduženost 43 kompanije s najlikdivnjim dionicama na Zagrebačkoj burzi

Izvor: izračun Arhivanalitike na temelju www.mojedionice.com

XI Poduzetnička klima

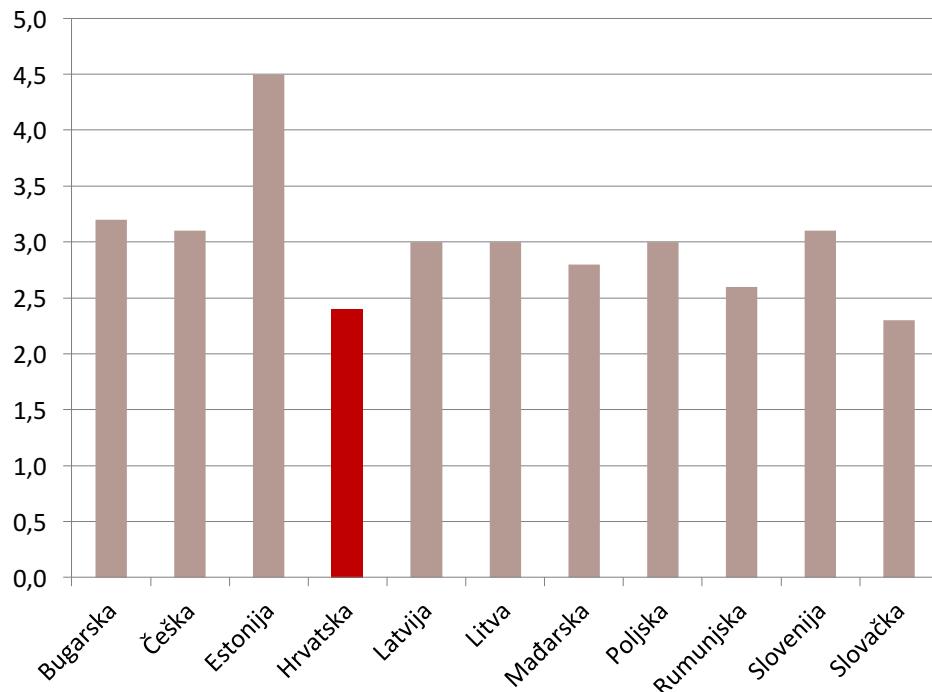
CILJ: Promjena klime i kulture odnosa prema poduzetništvu s ciljem afirmacije spoznaje da je poduzetništvo ključ razvoja.

Skor poduzetničke klime blago se poboljšao, premda je razina još uvek niska. Odnos dvaju pokazatelja - najboljeg i najlošijeg - razotkriva važan aspekt hrvatskih ekonomskih poteškoća. S jedne strane, ispitanici u istraživanju Global Entrepreneurship Monitora pokazuju jednu od najmanjih stopa straha od poduzetničkog neuspjeha. Skor iznosi 53 i niži je nego 2015. Do pogoršanja je došlo zbog velikog smanjenja stope straha od neuspjeha u Bugarskoj. Hrvatska ima treću najnižu stopu straha od neuspjeha nakon Bugarske i Slovenije među 11 država članica iz Nove Europe. I poželjnost poduzetništva kao životnog odabira je srednje visoka. Međutim, stopa pokretanja novih poduzeća je niska, premda također blago poboljšana, što je dijelom povezano s neizvjesnim institucionalnim okvirom. Djelovanje toga okvira odražava se u vrlo maloj vrijednosti pokazatelja učinkovitosti pravosuđa u pogledu mogućnosti poduzetnika da se sudskim putem suprotstave eventualnim pogrešnim odlukama regulatora (pokazatelj iz Indeksa globalne konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma). Skor ovog pokazatelja narastao je s nule 2015. na pet 2016. zbog pada ocjene za Slovačku, tako da je Hrvatska sada predzadnja među zemljama koje uspoređujemo.

Poboljšanje skora objašnjava se i rastom indeksa zaštite manjinskih investitora (Doing Business). Hrvatska je jedina zemlja u usporedbi sa skupinom EU10 (Nova Europa) koja je u 2016. (mjerjenje za Doing Business 2017) poboljšala vrijednost pokazatelja; takozvana udaljenost od granice smanjena je s 63,3% na 66,7%, čime se Hrvatska približila najboljoj Sloveniji koja bilježi vrijednost od 75%. Za ovaj pomak je zaslužna promjena regulacije u dijelu zahtjeva od članova uprava u listanim društvima da objave konflikte interesa.

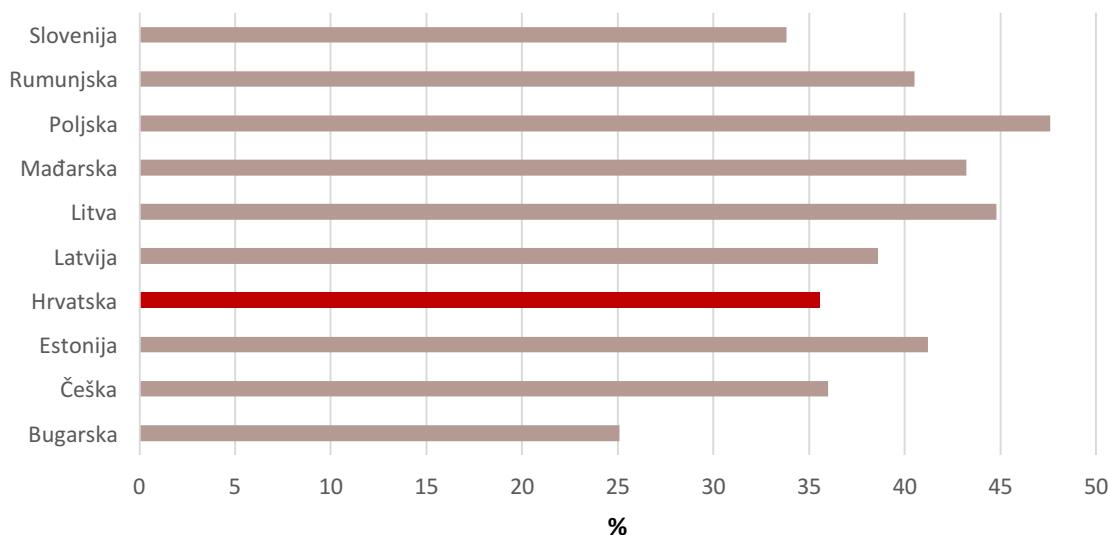
		Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
XI PODUZETNIČKA KLIMA		37	33	33	32	20	18
64	Učinkovitost pravosuđa u procesima protiv regulatora	5	0	0	8	21	15
65	Indeks zaštite manjinskih investitora	62	46	46	48	0	0
66	Stopa pokretanja novih poduzeća	31	24	0	0	0	14
67	Poželjnost poduzetništva	47	49	60	56	77	58
68	Stopa straha od neuspjeha	53	87	94	71	44	41

Učinkovitost pravosuđa u procesima protiv regulatora (max = 7) 2016.

Izvor: World Economic Forum, Global Competitiveness Index

Stopa straha od poduzetničkog neuspjeha

Izvor: GEM, Global Entrepreneurship Monitor

XII Poticanje investicija

CILJ: Aktivno privlačenje i poticanje investicija mora biti sustavno, ciljano i trajno, u mandatu posebnoga tima koji će stalno obilaziti najvažnije svjetske centre i investitore prezentirajući dobro pripremljene investicijske potencijale.

Skor investicija se blago povećao za tri boda. Povećanje bi bilo mnogo veće da nije došlo do smanjenja skora proizvodnih izravnih stranih ulaganja (FDI), jer su tri komponente investicijskog skora zabilježile osjetno povećanje:

- indeks pouzdanja investitora povećao se za 10 bodova i prešao iz crvene u žutu zonu,
- udjel investicija u BDP-u zabilježio je najveće povećanje iako je još ostao u crvenoj zoni,
- skor promjene izravnih stranih ulaganja u % BDP-a povećan je za 21 bod od 2015. do 2016.

Potonja promjena može se između ostaloga objasniti solidnom profitabilnošću banaka i telekoma u 2016., dok se proizvodna (industrijska) FDI računaju tako da se od ukupnog priljeva FDI oduzmu ulaganja u financijsko posredovanje, ostale poslovne djelatnosti, trgovinu na veliko i malo, nekretnine i telekomunikacije. Ovaj je iznos u 2016. iznosio svega 281 milijuna eura, što je najmanji iznos nakon 2012. Brojka zabrinjava, jer bi se očekivalo da ulazak u EU i gospodarski oporavak donese značajniji val FDI, koji za sada izostaje.

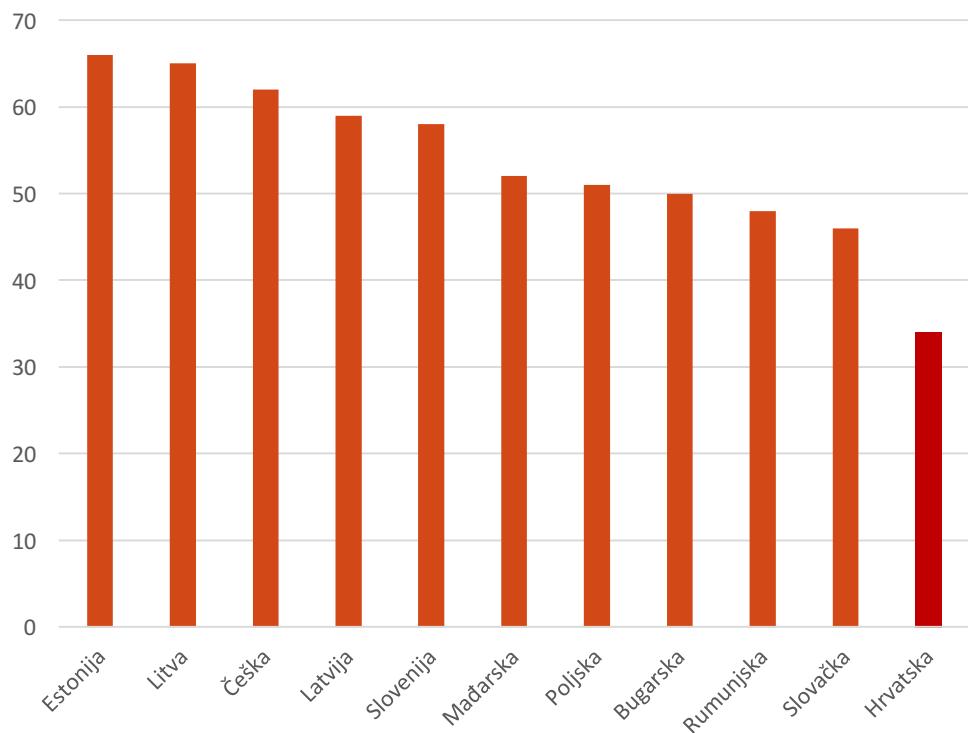
		Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
XII POTICANJE INVESTICIJA		26	23	36	17	16	2
69 Udjel investicija u BDP-u		31	0	2	10	28	2
70 Skor proizvodnih FDI		0	45	39	5	0	1
71 Izravna strana ulaganja (FDI) - stanje u % BDP		45	45	39	39	33	4
72 Izravna strana ulaganja (FDI) - promjena u % BDP		21	0	100	56	18	4
73 Indeks pouzdanja investitora		34	24	21	15	10	2

Izdvojeno: skor za 11 zemalja Nove Europe

Šezdeset i jedan pokazatelj koji sudjeluje u izračunu HUP skora predstavlja međunarodno usporedive pokazatelje koji se računaju prema usklađenim metodologijama UNCTADA, Eurostata, Europske središnje banke, Bloomberga, GEM-a, Svjetske banke (Doing Business i World Governance Indicators), Transparency International-a i Svjetskog gospodarskog foruma. Od 12 područja za koja se mjeri HUP skor, usporedivi pokazatelji postoje za njih 11. Jedino područje za koje nema usporedbi je efikasnost državnih poduzeća. Stoga se za 11 područja i 11 zemalja (Hrvatska i EU-10: Bugarska, Rumunjska, Slovenija, Mađarska, Slovačka, Poljska, Češka, Litva, Latvija, Estonija) može izračunati pojednostavljeni HUP skor na temelju 61 indikatora.

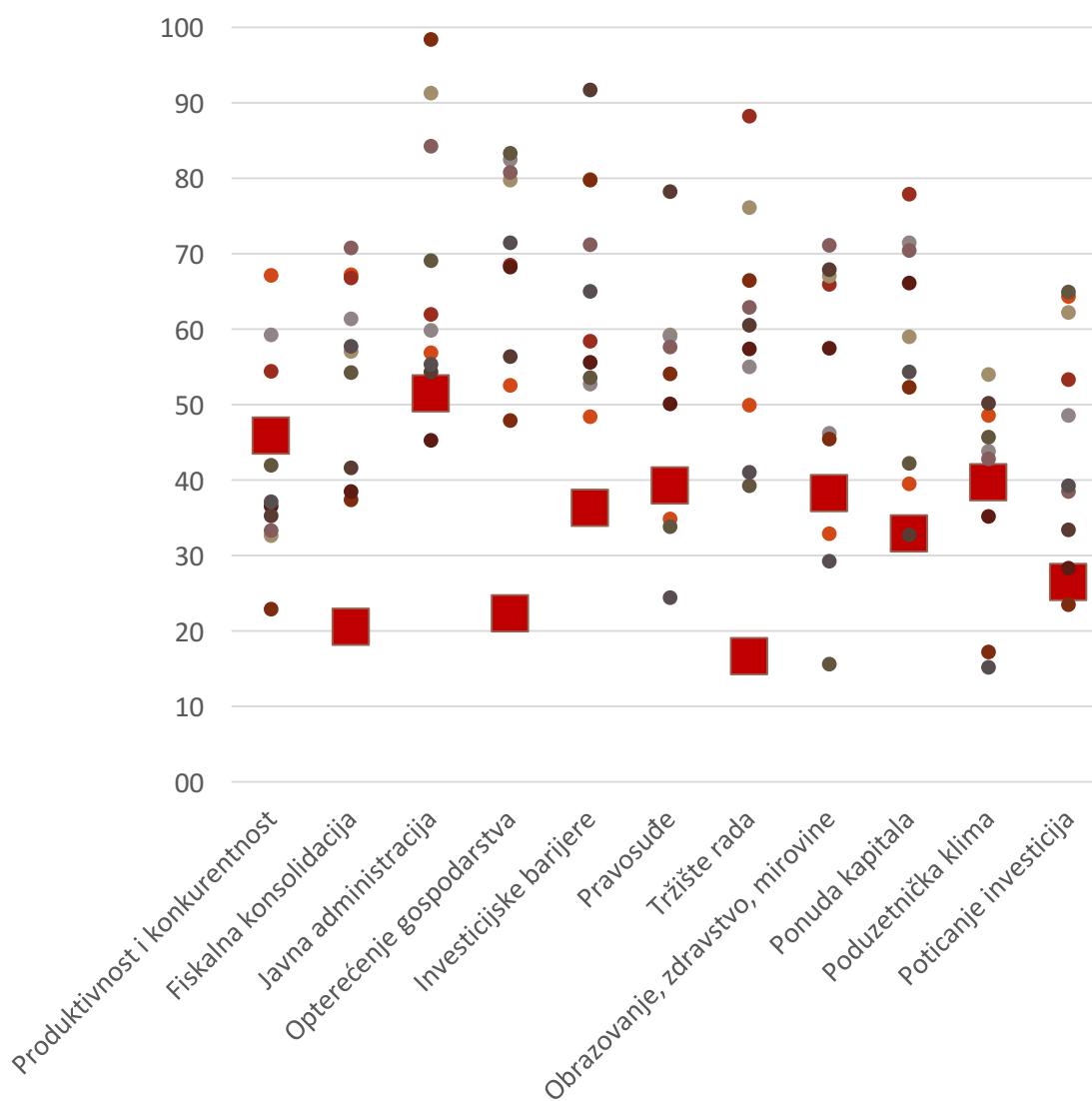
Pojednostavljeni HUP skor računa se tako da se prvo izračuna skor za svaki pokazatelj. Skor je linearna interpolacija između minimalne i maksimalne vrijednosti, pri čemu je minimalni skor 0, a maksimalan 100. Skor za pojedina područja računa se kao jednostavna sredina skora za pripadajuće pokazatelje. Ukupan skor je jednostavna sredina skorova za 11 područja.

Rezultat pokazuje dramatičan zaostatak Hrvatske za drugim usporedivim državama članicama EU. Vrijednost pojednostavljenog skora od 34 malo je veća od vrijednosti potpunog skora (33) i jedva prelazi 50% maksimalne vrijednosti za Estoniju koja ima najveću vrijednost usporedivog skora:

Promatrano prema područjima, hrvatski skorovi (veliki crveni kvadrati) pozicioniraju se u donjem dijelu slike. Točke predstavljaju skorove za pojedine zemlje EU-10. Hrvatska određuje minimalnu vrijednost za skorove u čak četiri od područja; fiskalne konsolidacije, opterećenja gospodarstva, investicijskih barijera i tržišta rada. Pozicionirana je u sredini distribucije skorova za produktivnost i konkurentnost te poduzetničku klimu, a u ostalim područjima Hrvatska je pri dnu distribucije zemalja. Čak i kod skora koji bilježi najvišu apsolutnu vrijednost - skora javne administracije, samo jedna zemlja (Poljska) ima lošiji skor.

Prikazani položaj u odnosu na druge usporedive zemlje trebao bi zvoniti na uzbunu. Relativnu poziciju države treba hitno promijeniti dosljednom provedbom strukturnih reformi na ključnim razvojnim područjima.

Preporuke za odabir prioritetnih strukturnih promjena

HUP skor se može koristiti i kao alat za odabir prioriteta i upravljanje strukturalnim promjenama. Na temelju rezultata skora preporučene politike mogu se podijeliti na dvije skupine. Prvu čine teške i sveobuhvatne reforme koje zahtijevaju pažljivu i dugotrajnu razradu. Sam HUP skor nije dovoljno detaljno razrađen alat, da bi se samo na temelju njega mogle dati preporuke za konkretnе mјere u dijelu ovih politika. No, dovoljno je detaljan, pa jasno ukazuje na prioritete koji se mogu kvantificirati na temelju skora. Drugu skupinu čine konkretnе mјere. HUP skor u tom dijelu jasno ukazuje na konkretnе neuralgične točke i omogućava preciznu kvantifikaciju ciljeva reformi i identifikaciju mјera.

1. Teške i sveobuhvatne reforme: promjena gospodarske strukture u pravcu izvoza, oživljavanje tržišta rada i reforma obrazovnog sustava

HUP skor ne može postići znatnije povećanje ako se ne povećaju udjeli izvoza roba i usluga u BDP-u, ulaganja u R&D, industrijska izravna strana ulaganja, udjeli visokoobrazovanih u radnoj aktivnoj populaciji te cjeloživotno učenje.

Postavlja se pitanje što je potrebno učiniti da bi proizvodna izravna strana ulaganja dostigla iznos od približno milijardu eura godišnje ili oko 2% BDP-a, da bi se omjer izvoza i BDP-a dugoročno povećao s aktualnih oko 50% na oko 85% BDP-a, da bi ulaganja u R&D porasla s aktualnih 0,85% BDP-a na 2,2%, koliko iznose u Sloveniji, da bi udjeli visokoobrazovanih u populaciji dobi 30-34 godine narastao sa sadašnjih 31% na 57%, koliko iznosi u Litvi, te da bi se postotak odraslih osoba uključenih u programe cjeloživotnog učenja sa sadašnjih 3% učetverostručio i dostigao oko 12%, koliko iznosi u Sloveniji i Estoniji?

Odgovori na ova pitanja definiraju prioritete, a već sam skor pruža kvantifikaciju ciljeva koje bi, ako se postignu usporedno s konkretnim mjerama koje su opisane u nastavku, Hrvatsku podigle visoko u okviru sustava HUP skora. To bi vrlo vjerojatno trajno povećalo razvojne kapacitete zemlje. Kroz realizaciju tih ciljeva riješili bi se i neki drugi problemi koji utječu na HUP skor, a koji nisu posebno navedeni kao prioriteti. Na primjer, poboljšali bi se parametri mirovinskog sustava kako što je omjer broja zaposlenih i broja umirovljenika i bitno bi se smanjio udjeli mladih u dobi između 15 i 24 godine starosti koji nisu uključeni ni u svijet rada ni u svijet obrazovanja, kojih je oko 6%.

Uz ove prioritete iz fokusa ne smiju nestati neka područja koja samo naizgled imaju solidne (žute) skorove. Vrijednosti oko 50 su veoma slabe iako u crvenilu hrvatskoga skora ne izgledaju loše. To se prije svega odnosi na javnu administraciju i državna poduzeća.

HUP skor mjeri efikasnost državnih poduzeća kroz finansijske pokazatelje. Oni pokazuju napredak. Skor efikasnosti državni tvrtki kreće se u žutoj zoni i blago je poboljšan. Međutim, ciljevi koje HUP zagovara vezano uz državna poduzeća izlaze izvan okvira finansijskih pokazatelja. HUP zagovara depolitizaciju, transparentnost, uvođenje mjerljivih kriterija efikasnosti i odgovornosti u poslovanje, te djelomičnu privatizaciju. Široki spektar ciljeva koje s ovim sustavom treba postići podsjeća na činjenicu da bolje upravljanje sustavom državnih poduzeća ima velik potencijal za postizanje prioritetnih ciljeva promjena gospodarske strukture u pravcu izvoza, oživljavanja tržišta rada i obrazovanja.

Na primjer, uređenje transparentnog i povezanog sustava javne nabave državnih tvrtki, osim velikih ušteda, donijet će i mogućnost vođenja politike pametne nabave kroz koju se u skladu s EU pravilima može voditi industrijska politika. Kroz takvu organiziranu ali krajnje transparentnu politiku nabave, državne tvrtke mogu okupljati strateške klastere dobavljača tehnoloških rješenja ili obrazovanih programa, u kojima će se razvijati izvozni potencijali koje će te tvrtke realizirati samostalno ili u suradnji s drugim tvrtkama. Privatizacijom cjeline ili dijelova državnih tvrtki koje sudjeluju na tržištima mogu se odabirati strateški partneri koji će preuzeti najveće obveze u pogledu tehnološke modernizacije, izvozne orijentacije i obrazovanja zaposlenika.

Naravno, kolikogod reforma upravljačkog sustava državnih poduzeća bila važna, ona nikako ne može biti jedina politika kojom će vrla pokušati ostvariti teške i sveobuhvatne strukturne reforme. Zbog toga su važne i konkretne mjere koje se opisuju u nastavku:

2. Konkretnе mjere

- 2.1. Porezna reforma nije dovršena, opterećenje gospodarstva prihodima države raste: treba nastaviti sa smanjivanjem opterećenja, osobito rada, radi povećanja troškovne konkurentnosti
- 2.2. Dovršetak fiskalne konsolidacije strožom kontrolom rashodne strane proračuna kako bi se istovremeno stvarali uvjeti za smanjenje poreznog i neporeznog opterećenja, rast rejtinga i smanjenje premije rizika države i kamatnih stopa
- 2.3. Donošenje i provedba programa poticanja ulaganja rizičnog kapitala s krajnjim ciljem povoljnog poreznog tretmana i predvidivog regulatornog okvira koji se zajamčeno neće mijenjati tijekom investicijskog ciklusa
- 2.4. Smanjenje broja procedura potrebnih za pokretanje posla (osnivanje d.o.o.) sa sadašnjih 8 na 4
- 2.5. Transakcijske troškove pokretanja tvrtke smanjiti sa sadašnjih 7,3% nacionalnog dohotka per capita svesti približno na nulu, kao u Sloveniji
- 2.6. Broj dana potrebnih za registraciju vlasništva na zemljišnoknjižnom sudu u Zagrebu prepoloviti sa sadašnjih 62 dana

- 2.7. Minimalizirati trošak registracije vlasništva nad nekretninom, prvenstveno kroz ukidanje poreza na promet nekretnina
- 2.8. Radikalno smanjiti sadašnji 31 postupak godišnje za plaćanje poreza, jer je prema tom pokazatelju Hrvatska u najlošijem položaju u odnosu na usporedive zemlje
- 2.9. Dosadašnje reforme sustava za rješavanje nesolventnosti (npr. predstečajne nagodbe) nisu dale rezultata: potrebna je cijelovita reforma s ciljem da se prepolovi trajanje i pojeftine stečajni postupci, a sve s ciljem udvostručenja stope naplate vjerovnika (cilj: 70%)
- 2.10. Drastično smanjiti broj procedura i troškove izdavanja građevinskih dozvola koji su u Hrvatskoj najveći među usporedivim zemljama
- 2.11. Povećati učinkovitost upravnih sudova u sporovima poduzetnika protiv državnih tijela i regulatora i bitno povećati predvidivost regulatornog okružja, naročito mišljenja i postupaka porezne uprave

Metodološki dodatak

Najvažnije metodološke promjene u HUP skoru za 2014.

Važne metodološke promjene u ovom, u odnosu na prethodna izdanja HUP Skora, odnose se na Eurostatovu statistiku cijena energije. Osim prijelaza na polugodišnje izvještavanje na kraju razdoblja (ranije se o cijenama izvještavalo na početku godine), u iskaz cijena uključene su preciznije metodološke instrukcije u pogledu definicija cijena. Stoga su svi podaci revidirani unatrag od 2011. godine.

Nadalje svi fiskalni podaci revidirani su unatrag, jer je Hrvatska tek nedavno počela izvještavati prema Eurostatovoj ESA metodologiji koja je u međuvremenu mijenjana, tako da su se promjene u fiskalnim statistikama u zadnje vrijeme javljale po dvije osnove: kao početnik u izvještavanju prema ESA metodologiji Hrvatska je imala znatne povremene korekcije podataka unazad, ali su i podaci za druge zemlje prolazili kroz revizije zbog velikih metodoloških promjena nakon prijelaza na izvještajni sustav ESA2010.

Skor efikasnosti javnih poduzeća sada se računa na temelju podataka za 18 velikih državnih poduzeća. ARZ i HAC više ne ulaze u uzorak jer su troškovi rada formiranjem HAC ONC-a najvećim dijelom prebačeni na novu kompaniju, pa se stvarna troškovna efikasnost i profitabilnost državnih cestovnih poduzeća više ne može uspoređivati s ranijim godinama. Također, Croatia osiguranje nakon privatizacije ne ulazi u izračun skora. Svi podaci su revidirani unazad bez navedenih poduzeća.

Skor ponude kapitala također je doživio metodološke izmjene po nekoliko osnova: (1) skor kamatnih stopa sada se računa na temelju nove metodologije izvještavanja o kamatnim stopama koja je usklađena s metodologijom ECB-a, (2) metodološke izmjene ugrađene su i u Doing Business sustav u dijelu skoringa kreditnih registara, te (3) u izračun skora kapitalizacije sada ulaze 45, a ne više 46 kompanija (jer je nad jednom kompanijom iz uzorka pokrenut stečaj).

Na posljeku, prijelaz na novu Eurostatovu metodologiju nacionalnih računa ESA2010 bitno je utjecao na investicijski skor u odnosu na ranija izdanja HUP skora, jer su mijenjani stari podaci o investicijama za sve uključene zemlje. Iznosi investicija u drugim državama članicama bitno su revidirani prema gore, više nego u Hrvatskoj, što je dovelo do umanjenja skora omjera investicija i BDP-a.

Najvažnije metodološke promjene u HUP skoru za 2015.

Uveden je (i revidiran unatrag) novi skor proizvodnih FDI umjesto starog skora greenfield FDI. Promjena je uvedena od HUP Skora 2015/2.

Raniji indeks produktivnosti koji je funkcionirao kao pod-indeks u okviru skora tržišta rada na temelju podataka o realnom jediničnom trošku rada zamijenjen je indeksom troškovne

konkurentnosti rada koji se na temelju Eurostatovih podataka računa kao indeks nominalnog jediničnog troška rada s bazom u 2010. godini. Nominalni jedinični trošak rada predstavlja omjer prosječnog troška rada po zaposlenom i outputa po zaposlenom, a skor zavisi o promjenama u odnosu na 2010. u usporedbi s drugim državama Nove Europe.

U HUP Skoru 1/2016 (za 2015.) došlo je do znatne promjene skorova fiskalnih prihoda i rashoda i za ranije godine, no to nije bio rezultat metodoloških promjena u Skoru. Eurostat je revidirao podatke za neke zemlje unazad tako da su promjene nastale zbog promjena ulaznih podataka. Metodološka promjena u broju 1/2016 zbila se kod računanja ukupnog i primarnog deficitta, jer su svi izvori iz domaćih podataka po nacionalnoj metodologiji obračuna zamijenjeni Eurostatovima prema metodologiji ESA2010.

HUP Skor 2016/1 za 2015. koristi podatke o konsolidiranoj općoj državi prema nacionalnoj metodologiji za izračun omjera tekućih prihoda zaključno s mjesecom rujnom 2015., jer do dana zaključenja skora Ministarstvo financija još nije objavilo podatke za cijelu godinu.

Ranije korišten pokazatelj očekivanog broja godina školovanja počeo je kasniti s objavom na Eurostatu nakon objave podatka za 2012., pa je od HUP Skora br. 1 2016. pokazatelj zamijenjen ažurnijim pokazateljem postotka mladih u dobi između 15 i 24 godine koji nisu ni zaposleni ni uključeni u neki oblik formalnog školovanja.

SKOR PRODUKTIVNOSTI I KONKURENTNOSTI

Skor produktivnosti i konkurentnosti sastoji se od dva pod-skora koji mjere produktivnost, inovativnost, izvoznu orijentaciju i korištenje energije:

- Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije
- Skor korištenja energije

Ukupan skor produktivnosti i konkurentnosti računa se kao vagani prosjek gornja dva pod-skora. Ponder skora korištenja energije iznosi 1/3, a ponder skora produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije iznosi 2/3.

Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije računa se na temelju šest pokazatelja:

- Stope rasta realnog BDP-a

>4% - 100

3%-4% - 80

2%-3% - 60

1%-2% - 40

0%-1% - 20

<0% - 0

- Omjera izvoza (roba i usluga) i BDP-a

Prvo su utvrđeni minimalni (35% za Rumunjsku) i maksimalni (88% za Slovačku) omjeri realnog izvoza i BDP-a za 11 država postsocijalističke srednje Europe u razdoblju od 2006. do 2012. Koristeći približne rubne vrijednosti od 40% i 85%, skor se računa interpolacijom na temelju omjera realnog izvoza i BDP-a na temelju podataka iz nacionalnih računa (DZS).

- Produktivnosti

Podatak o realnom BDP-u per capita prema paritetu kupovne moći (YPPS) korigira se za omjer broja zaposlenih i broja stanovnika (E/N) te se na taj način dobiva realni BDP p.c. po zaposlenom kao mjera produktivnosti:

Izračunaju se godišnje stope promjene ovog pokazatelja za 11 zemalja – Hrvatsku i 10 srodnih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Potom se za svaku godinu računaju minimalna i maksimalna stopa promjene, s time da, ako postoji zemlja s godišnjom stopom većom od 10% u jednoj godini, to se opažanje ne

uzima u obzir. Nakon utvrđivanja minimalne i maksimalne vrijednosti skor se računa metodom interpolacije između minimalne (0) i maksimalne vrijednosti (100).

Metodološka promjena od 2014/12: koristi se izravna mjera produktivnosti rada iz statistike nacionalnih računa Eurostata, pomoći indikatori.

- Zaposlenosti

Računa se stopa promjene zaposlenosti iz Ankete o radnoj snazi DZS (kvartal u odnosu na isti kvartal prethodne godine) koja se pretvara u skor pomoći sljedećih pravila:

>2,5% - 100

2%-2,5% - 80

1,5%-2% - 60

1%-1,5% - 40

0,5%-1% - 20

<0,5% - 0

- Jediničnog troška rada

Računa se stopa promjene HNB-ovog (Tablica J.3 Statističkog pregleda) jediničnog troška rada, koja se pretvara u skor pomoći sljedećih pravila:

>0,5% - 0

0%-0,5% - 20

-0,5%-0% - 40

-1%-0,5% - 60

-1,5%-1% - 80

<-1,5% - 100

- Izdataka za istraživanja i razvoj (engl. R&D)

Eurostatov podatak o udjelu ukupnih izdaka za istraživanja i razvoj u BDP-u za 11 država (Hrvatska, Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) služi za izračunavanje minimuma i maksimuma. Skor se računa interpolacijom između minimuma (0) i maksimuma (100) na temelju podatka za Hrvatsku.

Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orientacije računa se kao jednostavan prosjek šest gornjih skorova.

Skor korištenja energije računa se kao jednostavan prosjek skorova za tri pokazatelja:

- Cijena plina za industrijske potrošače računa se na temelju Eurostatova podatka o cijeni gigajula plina u industriji, izraženo u eurima. Nominalna cijena u eurima korigira se za razinu BDP per capita prema paritetu kupovne moći (PPS). Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.
- Cijena električne energije za industrijske potrošače računa se na temelju Eurostatova podatka o cijeni KWh u industriji, izraženo u eurima. Nominalna cijena u eurima korigira se za razinu BDP per capita prema paritetu kupovne moći (PPS). Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.
- Udjela energije proizvedene iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji. Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) na temelju podataka Eurostata. Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.

SKOR FISKALNE KONSOLIDACIJE

Skor fiskalne konsolidacije jednostavan je prosjek skorova rizika, prihoda, rashoda, salda i duga. Svaki od skorova rizika, prihoda, rashoda, salda i duga računa se kao ponderirani prosjek skorova za pojedine indikatore.

Skor rizika

Skor rizika se računa na temelju dva skora indikatora: skor CDS spreada i skor CDS usporedbe.

Skor CDS spreada ili CDS skor računa se na sljedeći način: ako je 5-godišnji CDS spread za hrvatske državne obveznice manji od nule skor poprima najvišu vrijednost (100). Ako je veći od 400 bps, poprima najnižu vrijednost (0). Za vrijednosti između 0 i 400 skor se računa interpolacijom pomoću formule koja je opisana dalje u tekstu. Podaci su s kraja kvartala.

Skor CDS usporedbe računa se na temelju usporedbi sa CDS spreadovima skupine srodnih zemalja: Češke, Mađarske, Poljske, Rumunjske, Slovačke i Slovenije. Za tu se skupinu prvo računa prosječni CDS spread. Zatim se računa odstupanje CDS spreada za Hrvatsku od prosjeka za šest srednjoeuropskih zemalja. Ako je spread za Hrvatsku više od 100 bps manji od prosjeka, ocjena je 100. Ako je hrvatski spread za više od 150 bps iznad prosjeka, ocjena je 0. Za sve međuvrijednosti skor se računa interpolacijom.

Skor duga

Skor duga se računa na temelju tri skora indikatora: skor razine duga, skor promjene duga i skor usporedbe duga.

Skor razine duga iznosi 0 ako je omjer javnog duga i BDP-a veći od 70% i 100 ako je taj omjer manji od 40%. U obračun javnog duga ulazi i dug HBOR-a i državna jamstva. Omjer se računa kvartalno kao omjer javnog duga na kraju zadnjeg izvještajnog kvartala i BDP-a u tom i zadnja tri kvartala (pomična četiri kvartala).

Skor promjene duga iznosi 100 ako je međugodišnja stopa promjene duga (kvartal tekuće na kvartal prethodne godine) manja od -2% i 0 ako je veća od 8%.

Skor usporedbe duga računa se tako da se prvo izračunaju minimum i maksimum za omjer bruto javnog duga i BDP-a iz baze Eurostata za EU-10. Ako je omjer za Hrvatsku (koji uključuje dug HBOR-a i jamstva) manji od minimuma skor iznosi 100, a ako je veći od maksimuma, skor iznosi 0. Podaci su godišnji.

Za vrijednosti između minimuma i maksimuma skor se računa interpolacijom na temelju podatka za Hrvatsku.

Skor promjene udjela prihoda i rashoda u BDP-u

Za svaku zemlju u uzorku (EU-10 + Hrvatska) izračunaju se godišnje stope promjene udjela prihoda ili rashoda opće konsolidirane države u BDP-u, na temelju podataka Eurostata, te se izračunaju maksimalna (max) i minimalna (min) promjena za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim promjenama vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} vrijednost promjene prihoda/rashoda u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanja promjena udjela prihoda/rashoda, a X_{max} najveća promjena udjela prihoda/rashoda u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem koraku se konstuiru Skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je porast udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili ako je pad

udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

ili

ako je porast udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili ako je pad udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je porast udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini ili ako je pad

udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

ili

ako je porast udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmaji u promatranoj skupini ili ako je pad udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima

Kod izračuna maksimuma skora prihoda izostavljen je podatak za Mađarsku 2011. kada je došlo do jednokratnog skoka omjera prihoda i BDP-a radi uključivanja sredstava mirovinskih fondova u državni proračun. U toj su godini zadržani podaci o maksimumu iz 2010. Kod izračuna skora rashoda izostavljen je podatak za Sloveniju za 2014. zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

Skor prihoda i skor rashoda

Za svaku zemlju u uzorku se prikupljaju podaci o udjelu prihoda ili rashoda opće konsolidirane države u BDP-u, na temelju podataka Eurostata, te se izračunaju maksimalan (max) i minimalan (min) udio prihoda i rashoda za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim udjelima vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} veličina udjela prihoda/rashoda u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanji udio prihoda/rashoda, a X_{max} najveći prihoda/rashoda u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem koraku se konstuiru skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je udio prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini
ili

ako je udio rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je udio prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini
ili

ako je udio rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima.

Hrvatska još uvijek nije prilagodila kvartalne fiskalne statistike Eurostatovoj metodologiji. Zbog toga se kvartalni omjeri prihoda i rashoda povećavaju za 2,5 postotna boda, koliko iznosi procijenjena prilagodba statističke metodologije na prihodnoj i rashodnoj strani.

Kod izračuna maksimuma skora prihoda izostavljen je podatak za Mađarsku 2011. kada je došlo do jednokratnog skoka omjera prihoda i BDP-a radi uključivanja sredstava mirovinskih fondova u državni proračun. U toj su godini zadržani podaci o maksimumu iz 2010. Kod izračuna skora izostavljen je podatak za Sloveniju za 2013. godinu zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

Ukupni skor prihoda i rashoda računa se kao jednostavan prosjek skorova promjene udjela prihoda i rashoda i skorova prihoda i rashoda.

Skor ukupnog i primarnog deficit

Za svaku zemlju (EU-10 + Hrvatska) prikupljaju se podaci o udjelu ukupnog i primarnog deficitu proračuna opće konsolidirane države u BDP-u te se izračunaju maksimalan (max) i minimalan (min) udjel za obje vrste deficitata za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim udjelima deficitata vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} veličina udjela ukupnog/primarnog deficitu u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanji udio ukupnog/primarnog deficitu, a X_{max} najveći udio ukupnog/primarnog deficitu u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem se koraku konstuiru skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da Skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je udio ukupnog/primarnog deficitu u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili

ako je udio ukupnog/primarnog suficita u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je udio ukupnog/primarnog deficitu u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini ili

ako je udio ukupnog/primarnog suficita u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima.

Kod izračuna skora izostavljen je podatak za Sloveniju za 2013. godinu zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

SKOR EFIKASNOSTI JAVNE ADMINISTRACIJE

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor efikasnosti javne administracije sastoji se od dva pod-skora koji mjere:

- Skor efektivnosti države (izvor: World Governance Indicators; WGI)
- Skor broja dana trajanja procedura (izvor: Doing Business, Svjetska banka)

Ukupan Skor efikasnosti javne administracije računa se kao ponderirani prosjek navedena dva pod-skora. Skor efektivnosti države u račun ukupnog skora ulazi s ponderom 0,4 , a skor broja trajanja procedura s ponderom 0,6. Skor koji se temelji na podacima Svjetske banke (broj trajanja procedura) u račun ulazi s većim ponderom jer skor efektivnosti države sadrži pojedine komponente koje nisu direktno povezane s odnosom birokracije i poduzetnika.

Skor efektivnosti države računa se interpolacijom na temelju usporedbe bodova komponente indeksa WGI Government Effectiveness Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Slovačka i Slovenija). Pri izračunu ekstrema u postupku interpolacije iz izračuna je isključena Rumunjska budući da ima značajno negativniji rezultat od svih ostalih zemalja pa bi se rezultati ostalih zemalja činili boljim nego što uistinu jesu.

Skor broja dana trajanja procedura računa se kao prosjek skorova za broj dana trajanja pokretanja posla, izdavanja građevinske dozvole i registracije vlasništva. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR OPTEREĆENJA GOSPODARSTVA

Skor poreznog opterećenja gospodarstva sastoji se od dva pod-skora: (1) skora prihoda države i (2) skora administrativnog tereta poreznog sustava.

Skor prihoda države sastoji se od dva pokazatelja: (1) usporedbe omjera prihoda opće države i BDP-a za odabrane zemlje srednje i istočne Europe temeljem podataka Eurostata (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) i (2) trenda omjera tekućih prihoda države i BDP-a.

Skor se temeljem usporedbe omjera prihoda opće države i BDP-a za odabrane zemlje srednje i istočne Europe računa tako da se prvo izračunaju minimalni i maksimalni omjeri za pojedine zemlje, te se skor za Hrvatsku izračuna interpolacijom:

$$I = 100 - 100 * ((X_{RH} - X_{min}) / (X_{max} - X_{min}))$$

Iznimno, iz izračuna minimuma i maksimuma isključuju se velika odstupanja, poput onog za Mađarsku 2011., kada je došlo do velikog rasta omjera zbog uključenja prijenosa sredstava iz mirovinskih fondova u proračun. U tom slučaju, za tu se godinu u računicu uključuje prosjek prethodne godine i godine nakon pojave ekstremnog opažanja. Podaci su godišnji.

Skor trenda omjera tekućih prihoda države i BDP-a računa se na temelju kvartalnih podataka Ministarstva financija RH o prihodima od poreza i socijalnih doprinosa opće države te prihoda od prodaje roba i usluga u čemu administrativne takse imaju najvažniju ulogu. Iz ukupnih prihoda opće države isključeni su kapitalni prihodi, prihodi od imovine, prihodi od prodaje, pomoći, naknade, globe i kazne i ostali prihodi. Skor se računa tako da se arbitrarno (ekspertnom procjenom) odrede minimum i maksimum, te se primjeni formula za interpolaciju. Ekspertna procjena minimuma i maksimuma određuje se imajući u vidu zatečenu razinu opterećenja u Hrvatskoj i usporedivim zemljama, te historijski trend. Skor se računa uz minimum na 28% (kada bi Hrvatska postigla taj omjer skor bi bio maksimalan) i maksimum na 38% (kada bi Hrvatska postigla taj omjer skor bi bio minimalan).

Skor prihoda države računa se kao jednostavni prosjek skora usporedbe i skora trenda. Skor usporedbe se računa na temelju godišnjih podataka Eurostata, a skor trenda na temelju kvartalnih podataka (MinFin i DZS). U razdobljima u kojima se skor računa dok još nisu objavljeni novi podaci Eurostata, iz baze podataka Eurostata uzimaju se zadnji raspoloživi podaci.

Razmatrani su i drugi pokazatelji, poput implicitne porezna stopa na rad (Eurostat), no baza podataka nije ažurna.

Skor administrativnog tereta poreznog sustava konstruira se na temelju podataka DoingBusiness Svjetske banke i IFC-a. U obzir se uzimaju dva pokazatelja: (1) godišnji broj dana potrebnih za ispunjavanje obaveza prema državi temeljem tri najvažnija porezna oblika (PDV, porezi i doprinosi na rad i porez na dobit), te (2) lakoća plaćanja poreza. Pokazatelj lakoće plaćanja

poreza uzima u obzir ukupni broj poreza i doprinosa koji se plaćaju, metodu i učestalost plaćanja te broj državnih agencija kojima se plaća.

Podatak se bilježi godinu unatrag u odnosu na bazu Doing Business. Podaci iz Doing Business se objavljiju u godini za sljedeću godinu (npr. u drugoj polovici 2013. za 2014.). U bazi HUP Skora podatak objavljen u godini „t“, smatra se podatkom za godinu „t“.

Skor administrativnog tereta računa se kao jednostavni prosjek skora broja dana i skora lakoće plaćanja poreza.

Skor poreznog opterećenja gospodarstva je jednostavni prosjek skora prihoda države i skora administrativnog tereta poreznog sustava.

U razdobljima u kojima se skor računa dok još nisu objavljeni novi podaci Eurostata, iz baze podataka Eurostata uzimaju se zadnji raspoloživi podaci.

SKOR PREPREKA INVESTITORIMA

Skor prepreka investitorima sastoji se od dva pod-skora koji mjere:

- Skor broja procedura (izvor: Doing Business; Svjetska banka)
- Skor troškova (izvor: Doing Business; Svjetska banka)

Ukupan Skor prepreka investitorima računa se kao jednostavan prosjek navedena dva pod-skora.

Skor broja procedura računa se kao jedostavan prosjek skora broja procedura pri pokretanju posla, izdavanju građevinske dozvole i registracije vlasništva. Pojedinačni skorovi dobivaju se interpolacijom na temelju usporedbe stope aktivnosti i zaposlenosti Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor troškova računa se kao jednostavan prosjek skorova za troškove pri pokretanju posla, izdavanju građevinske dozvole i registracije vlasništva. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR REFORME PRAVOSUĐA

Skor reforme pravosuđa sastoji se od tri pod-skora koji mjere:

- Učinkovitost ovršnih postupaka (izvor: Doing Business)
- Učinkovitost postupaka rješavanja nesolventnosti (izvor: Doing Business)
- Raširenost korupcije (Transparency International)

Ukupan skor reforme pravosuđa računa se kao jednostavni prosjek gornja tri pod-skora.

Skor učinkovitosti ovršnih postupaka računa se kao jednostavni prosjek skorova broja dana i broja administrativnih postupaka za provedbu postupka prisilne naplate. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Pri računanju maksimuma iz računice se izbacuje Slovenija koja ima daleko najveći broj dana potrebnih za provedbu postupka prisilne naplate (gotovo dvostruko veći od prvog sljedećeg), koji se ne smanjuje.

Skor učinkovitosti postupaka rješavanja nesolvenstnosti računa se kao jednostavni prosjek skorova za broj dana postupka, trošak postupka i prosječnu stopu naplate. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor raširenosti korupcije računa se na temelju skora percepcije korupcije Transparency International-a. Kao i kod prethodnih pokazatelja, riječ je o skoru usporedbe sa 11 sličnih novih članica EU.

SKOR EFIKASNOSTI TRŽIŠTA RADA

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor efikasnosti tržišta rada sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor aktivnosti i zaposlenosti (izvor: Eurostat)
- Skor nezaposlenosti (izvor: Eurostat)
- Skor jediničnog troška rada (izvor: AMECO; Eurostat)
- Skor rigidnosti (izvor: World Competitiveness Report)

Ukupan Skor efikasnosti tržišta rada računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor aktivnosti i zaposlenosti računa se kao jedostavan prosjek skora aktivnosti i skora zaposlenosti. Pojedinačni skorovi aktivnosti i zaposlenosti dobivaju se interpolacijom na temelju usporedbe stope aktivnosti i zaposlenosti Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor nezaposlenosti računa se kao jednostavan prosjek skorova za ukupnu stopu nezaposlenosti, stopu nezaposlenosti mlađih i stopu dugotrajne nezaposlenosti. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor jediničnog troška rada računa se interpolacijom na temelju usporedbi visina indeksa jediničnih nominalnih troškova rada za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), pri čemu je baza indeksa jednaka 100 u 2010. godini. U ranijim izdanjima Skora ovaj se pokazatelj zvao drugačije i mjerio na temelju HNB-ova indeksa jediničnog troška rada. Od 2015. svi pokazatelji se koriste iz Eurostat / AMECO baze podataka, a raniji skorovi su revidirani unazad.

Skor rigidnosti računa se kao ponderirani prosjek skorova za lakoću zapošljavanja i otpuštanja radnika (ponder 0,4), kvalitetu suradnje poslodavaca i zaposlenika (ponder 0,3) i fleksibilnosti određivanja plaća (ponder 0,3). Skor lakoće zapošljavanja i otpuštanja radnika u račun ukupnog skora ulazi s najvišim ponderom jer se taj pokazatelj često ističe kao dominantna prepreka fleksibilnosti tržišta rada. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR OBRAZOVANJA, ZDRAVLJA I MIROVINSKOG SUSTAVA

Skor obrazovanja, zdravlja i mirovinskog sustava sastoji se od:

- Skora obrazovanja
- Skora zdravlja
- Skora mirovinskog sustava

Ukupan skor se računa kao jednostavni prosjek gornja tri skora.

Skor obrazovanja računa se kao jednostavan prosjek skorova za:

- Udjel osoba u dobi između 30 i 34 godine starosti koje su završile tercijarno obrazovanje (izvor: Eurostat)
- Cjeloživotno učenje: udjel osoba u dobi između 25 i 64 godine starosti koje su polazile obrazovni program u zadnja četiri tjedna prije provođenja ankete (izvor: Eurostat)
- Očekivani broj godina školovanja (izvor: Eurostat) (Pokazatelj je zbog neažurnosti od HUP Skora 1/2016 zamijenjen pokazateljem udjela mladih u dobi 15-24 koji nisu zaposleni ili uključeni u neki oblik formalnog obrazovanja, u ukupnom broju mladih u toj dobnoj skupini)

Svi se skorovi računaju tako da se za Hrvatsku i 10 sličnih novih zemalja članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne vrijednosti (0 i 100) te se na temelju vrijednosti pokazatelja za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor.

Skor zdravlja se računa kao jednostavan prosjek skorova za:

- Očekivano trajanje zdravog života pri rođenju, koje se posebno računa za žene i muškarce; skor je prosjek skorova za žene i muškarce (izvor: Eurostat)

Svi se skorovi računaju tako da se za Hrvatsku i 10 sličnih novih zemalja članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne vrijednosti (0 i 100) te se na temelju vrijednosti pokazatelja za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor.

Skor mirovinskog sustava računa se kao jednostavan prosjek skorova za:

- Stopu rasta ukupnog broja umirovljenika (kvartal na isti kvartal prethodne godine prema podazima iz Mjesečnog statističkog izvještaja HZMO), tako da se primjenjuje sljedeći sustav ocjena:

< -2% - 100

>-2% i <-1% - 80

>-1% i <0% - 60

>0% i < 0,75% - 40

>0,75% i < 1,5% - 20

> 1,75% - 0

- Omjer broja osiguranika i broja umirovljenika (izvor: Statističke informacije HZMO), tako da se primjenjuje sljedeći sustav ocjena:

>2 – 100

>1,8 i < 2 – 80

>1,6 i < 1,8 – 60

>1,4 i < 1,6 – 40

>1,2 i < 1,4 – 20

<1,2 – 0

HUP Skor se računa 2x godišnje, tako da se pri pjenosu ocjena u glavnu tablicu uvijek pazi da se prenesu skorovi iz istog kvartala prethodnih godina kako bi se otklonio utjecaj sezonskih faktora.

- Udjel sveukupnih starosnih mirovina u ukupnim mirovinama (izvor: Tromjesečni statistički izvještaj HZMO); skor se računa pomoću sljedećeg sustava ocjena:

<50% - 0

50%-55% - 20

55%-60% - 40

60%-65% - 60

65%-70% - 80

>70% - 100

SKOR POSLOVANJA JAVNIH PODUZEĆA

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor poslovanja javnih poduzeća sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor neto profitne marže (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor troškova osoblja (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor omjera dobitaša i gubitaša (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor ekonomičnosti poslovanja (izvor: Ministarstvo financija)

Ukupan Skor poslovanja javnih poduzeća računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor neto profitne marže računa se interpolacijom prosječne neto profitne marže (omjer neto dobiti i ukupnih prihoda) između minimalne i maksimalne ostvarene neto profitne marže za 18 velikih nefinancijskih strateških državnih poduzeća, uz uvjet da minimalna profitna marža ne smije biti manja od nule. Ovakva konstrukcija skora neto profitne marže uvažava specifičnost državnih tvrtki čiji cilj ne mora biti maksimalizacija dobiti, uz uvjet da ne ostvaruju gubitak. Skor će se smanjiti ako jedno poduzeće odskoči iznimnom profitabilnošću, jer je to indicija postojanja monopolističke rente.

Skor troškova osoblja računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o prosječnom udjelu troškova osoblja i ostalih vanjskih troškova (outsourcing) u ukupnim rashodima u usporedbi s minimalnim udjelom navedenih troškova u ukupnim rashodima u pojedinoj godini te maskimalno prihvatljivim udjelom od (arbitrarno određenih) 60% ukupnih rashoda.

Skor omjera dobitaša i gubitaša računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o omjeru poduzeća koja su u pojedinoj godini ostvarila dobit i onih koja su ostvarila gubitak s minimalnim omjerom 0 (sva poduzeća posluju s gubitkom) i maksimalnim omjerom 6:1 (3 od 21 poduzeća posluju s gubitkom).

Skor ekonomičnosti poslovanja računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka prosječnoj ekonomičnosti poslovanja (omjer prihoda i rashoda) s minimalnim omjerom 0,5 (prihodi duplo manji od rashoda) i maksimalnim omjerom 1,5 (prihodi 1,5 puta veći od rashoda).

Problem s podacima je što na stranicama www.mfin.hr često nema cjelovitih finansijskih izvještaja s krajem godine nego samo za I-IX tekuće godine.

SKOR PONUDE KAPITALA

Skor ponude kapitala sastoji se od pet pod-skorova koji mjere:

- Dostupnost kredita (izvor: Doing Business)
- Dostupnost rizičnog kapitala (izvor: World Economic Forum)
- Ponudu kredita (izvor: ECB)
- Kamatne stope (izvor: ECB)
- Kapitalizaciju hrvatskih kompanija (izvor: godišnji finansijski izvještaji uzorka kompanija)

Ukupan skor ponude kapitala računa se kao jednostavni prosjek pet gornjih pod-skorova.

Skor dostupnosti kredita računa se na temelju tri pokazatelja: (1) indeksa pravne zaštite kreditora, (2) indeksa obuhvata informacija u kreditnim registrirama i (3) postotka građana čiji su podaci obuhvaćeni u kreditnim registrima. Prva dva indeksa se u sustavu Doing Business mjeru na skali 0-10 odnosno 6, no od 2014. (DB 2015) skale su podignute za 2 boda zbog dodavanja po dva kriterija u oba indeksa, pa se skor računa dijeljenjem s 12 odnosno 8 i množenjem sa 100. Postotak građana čiji su podaci obuhvaćeni u kreditnim registrima računa se kao zbroj postotka građana obuhvaćenih javnim i privatnim kreditnim registrima. Skor se računa tako da se izračuna minimalna i maksimalna vrijednost za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), te se vrijednost skora za Hrvatsku izračuna interpolacijom između minimuma i maksimuma od 0 do 100. Skor dostupnosti kredita računa se kao jednostavan prosjek skorova za tri pokazatelja.

Skor dostupnosti rizičnog kapitala računa se na temelju skora dostupnosti rizičnog kapitala Svjetskog gospodarskog foruma (engl. World Economic Forum). Skor se mjeri na Likertovoj skali 1-7 i predstavlja subjektivni dojam ispitanika o raspoloživosti rizičnog kapitala. Skor se računa tako da se izračuna minimalna i maksimalna vrijednost za 11 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), te se vrijednost skora za Hrvatsku izračuna interpolacijom između minimuma i maksimuma od 0 do 100.

Skor ponude kredita (poduzećima) računa se tako da se za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) prvo izračunaju minimalne i maksimalne stope rasta (kvartal na kvartal prethodne godine) kredita poduzećima, pri čemu je minimalna jednaka 0, a maksimalna jednaka 100, te se skor za Hrvatsku izračuna interpolacijom na temelju podatka o istovrsnom rastu kredita poduzećima između 0 i 100. Podaci se odnose na ukupne kredite nefinansijskim trgovačkim društvima, a izvor podataka je ECB Statistical Data Warehouse.

Skor kamatnih stopa računa se tako da se za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne kamatne stope na kratkoročne kredite poduzećima do 1 god. i preko 1 mln €, te na dugoročne kredite poduzećima od 1 do 5 godina svih dospijeća budući da se podaci o kreditima preko 1 mln € pojavljuju samo sporadično (izvor: ECB Statistical Data Warehouse). Skor za kratkoročne kamatne stope računa se interpolacijom kamatne stope na kratkoročne kredite poduzećima između minimalne i maksimalne za srodne zemlje (što uključuje i hrvatske kamatne stope), a skor za dugoročne kamatne stope poduzećima računa se interpolacijom kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima između minimalne i maksimalne za srodne zemlje (što uključuje i hrvatske kamatne stope). Ukupni skor kamatnih stopa računa se kao jednostavan prosjek skorova kratkoročnih i dugoročnih kamatnih stopa.

Skor kapitalizacije mjeri kapital koji nedostaje hrvatskim kompanijama. Mjerenje se obavlja na uzorku kompanija čije su dionice (razmjerno) likvidne na Zagrebačkoj burzi, bez finansijskih institucija i kompanija koje redovito ne dostavljaju izvještaje. Obuhvaćene su 43 kompanije čija ukupna tržišna kapitalizacija iznosi oko 60 mlrd kuna ili oko 15% BDP-a (INA nije ušla u uzorak kompanija – najveće su HT i Adris). Za taj se uzorak računa prosječni omjer duga i kapitala i standardna devijacija omjera. Prosječni omjer duga i kapitala uvećan za jednu standardnu devijaciju za pred-kriznu 2007. (187%) uzima se kao referentna vrijednost. Za svako razdoblje broje se kompanije koje imaju viši omjer duga i kapitala od referentne vrijednosti, te se računa njihov udjel u ukupnom uzorku kompanija. Skor se računa prema pravilu koje se odnosi na udjel kompanija s omjerom duga i kapitala iznad 187% u ukupnom uzorku:

< 10% - 100

10%-15% - 80

15% - 20% - 60

20% - 25% - 40

25% - 30% - 20

> 30% - 0

SKOR PODUZETNIČKE KLIME

Skor poduzetničke klime sastoji se od tri pod-skora koji mjere:

- Učinkovitost pravosuđa u sudskim procesima protiv odluka regulatora (izvor: World Economic Forum Global Competitiveness Index)
- Zaštitu investitora (izvor: Doing Business)
- Skor poduzetništva (izvor: Global Entrepreneurship Monitor)

Ukupan skor poduzetničke klime računa se kao jednostavni prosjek gornja tri pod-skora.

Učinkovitost pravosuđa u sudskim procesima protiv odluka regulatora računa se na temelju odgovora ispitanika u sklopu ankete Svjetskog ekonomskog foruma koja se koristi za izradu Indeksa globalne konkurentnosti. Na skali od 1 (najlošije) do 7 (najbolje) ispitanici ocjenjuju učinkovitost pravosuđa kada je riječ o tužbama poduzetnika protiv odluka nadležnih tijela / regulatora. Skor se računa interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija): računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100.

Skor zaštite investitora računa se na temelju indeksa snage zaštite investitora iz sustava Doing Business Svjetske banke i IFC-a. Indeks zaštite investitora (od 0 do 10) računa se kao prosjek indeksa odgovornosti uprava trgovačkih društava, indeksa transparentnosti društava i indeksa lakoće tužbi od strane dioničara. Skor se računa interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija): računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100. Nakon metodoloških promjena u sustavu Doing Business (od 2014. za 2015.) skor se mjeri na temelju „distance to frontier“ (DTF)-a ukupnog indeksa zaštite manjinskih dioničara.

Skor poduzetništva računa se na temelju ankete Global Entrepreneurship Monitor-a o poduzetničkoj aktivnosti. U konstrukciji skora koriste se tri podatka:

- Stopa pokretanja novih poduzeća je do 2016. mjerena postotkom osoba u dobi između 18 i 64 godine koje su najmanje 3 a najviše 42 mjeseca vlasnici-menadžeri u novopokrenutoj tvrtki koja je isplatila plaću ili dobit osnivaču. Zbog metodoloških promjena od 2016. skor se računa na temelju TEA indeksa (engl. total entrepreneurial activity index) koji mjeri postotak ispitanika koji su vlasnici posla koji isplaćuje plaće do 42 mjeseca.
- Stopa poželjnosti poduzetništva: postotak ispitanika u dobi između 18 i 64 godine koji smatraju da većina ljudi u njihovoј zemlji smatra pokretanje poduzeća poželjnom karijerom

- Stopa straha od neuspjeha: postotak ispitanika u dobi između 18 i 64 godine koji pozitivno percipiraju poslovne prilike, ali smatraju da bi ih strah mogao spriječiti u poduzetničkom pokušaju

Skorovi za stopu pokretanja novih poduzeća i stopu straha od neuspjeha računaju se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) : računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100. Skor poduzetništva jednostavan je prosjek skorova za tri gornja indikatora. Skor za stopu poželjnosti poduzetništva jednak je vrijednosti indikatora.

INVESTICIJSKI SKOR

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Investicijski skor sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor investicija (izvor: Eurostat)
- Skor FDI* (izvor: UNCTAD)
- Skor proizvodnih FDI (izvor: HNB)
- Skor pouzdanja investitora (izvor: Europska komisija;)

Ukupan investicijski skor računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor investicija dobiva se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o udjelu bruto investicija u fiksni kapital u BDP-u Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor FDI računa se kao jednostavan prosjek skorova za kumulativ FDI (eng. FDI stock) i tokove FDI (eng. FDI flow). Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o udjelu ove dvije veličine u BDP-u Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za godišnje podatke koriste se podaci UNCDAT-a. UCDAT je 2016. revidirao podatke unazad, pa mogu postojati razlike između starijih i novijih izdanja HUP skora. Privremeni skor koji se računa na kraju godine za tekuću godinu računa se tako da se skor stanja FDI kopira iz prošle godine, dok se tekući tokovi procjenjuju na temelju podataka iz platnih bilanci koje objavljaju središnje banke.

Skor proizvodnih FDI računa se interpolacijom na temelju usporedbe priljeva izravnih ulaganja u proizvodne djelatnosti (HNB, statistika inozemnih ulaganja prema djelatnosti - od ukupnog priljeva izravnih ulaganja oduzimaju se ulaganja u financijsko posredovanje, ostale poslovne djelatnosti, trgovinu na veliko i malo, nekretnine i telekomunikacije), pri čemu priljev izravnih ulaganja u proizvodne djelatnosti ispod 300 miljuna eura nosi 0 bodova, a iznad 1,1 milijardu eura 100 bodova. Pri izračunu preliminarnog skora na temelju polugodišnjih podataka iznos se množi s dva, radi aproksimacije iznosa na godišnjoj razini.

Skor pouzdanja investitora računa se interpolacijom na temelju usporedbe indikatora pouzdanja i očekivanja poduzetnika u sektoru industrije (Industry/Business Climate Indicator, koji na mjesечноj razini objavljuje Europska komisija) za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Mjesечni podaci su prije izračuna skora preračunati u kvartalne podatke. Zbog velike volatilnosti skora koji se dobiva iz neobrađenih podataka konačan skor je dobiven korištenjem metode eksponencijonalnog vaganog pomičnog uprosječivanja (engl. exponential smoothing), čime se ne narušavaju temeljni zaključci o kretanju skora. Pri unošenju rezultata u konačnu tablicu za

obračun ukupnog HUP Skora, unose se skorovi iz odgovarajućih kvartala prethodnih godina kako bi se otklonio utjecaj sezonskih faktora. Takav se postupak provodi samo kod indikatora koji variraju unutar godine.

*FDI –strane direktnе investicije